

Številka: 122-1/2024-3-403004
Datum: 21. 3. 2024

MESTNI SVET MO KRANJ

Zadeva: Poročilo o delu Lokalne akcijske skupine za preprečevanje zlorabe drog v Mestni občini Kranj za leto 2023

Lokalna akcijska skupina za preprečevanje zlorabe drog v Mestni občini Kranj (v nadaljevanju LAS) je bila ustanovljena leta 1999. Sestavljena je iz predstavnikov otroškega varstva, osnovnih in srednjih šol, mladih, sociale, zdravstva, policije, nevladnih organizacij in mestne uprave, ki se pri svojem delu srečujejo s problematiko zasvojenosti.

OPIS IZVEDENEGA PROGRAMA

1. LAS je v letu 2023 pripravila operativni program za MO Kranj, ki ga je potrdil župan MO Kranj, naredila je oceno stanja na področju zlorabe drog iz preventivnega in kurativnega vidika, zagotavljala je koordinacijo dela strokovnih služb, ki se s problematiko drog ukvarjajo na vseh treh ravneh preventive (primarna, sekundarna in terciarna). Nadalje je LAS zagotavljala usklajenost lokalnih programov preprečevanja zlorabe drog ter osnovnim in srednjim šolam ter vrtcem v MO Kranj zagotovila sredstva za sofinanciranje preventivnih programov, za katere so se odločili, ter izvedla uspešno preventivno akcijo Stop zasvojenosti.

2. Izvajanje preventivnih programov v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah:
LAS je za izvajanje preventivnih programov v šolskem letu 2023/2024, vrtcem, OŠ in SŠ ter Dijaškemu in študentskemu domu Kranj, posredovala neposredni poziv za predložitev predlogov za sofinanciranje preventivnih programov v MO Kranj. Z izbranimi izvajalci so bile v mesecu avgustu 2023 podpisane pogodbe za izvajanje preventivnih programov v šolskem letu 2023/2024, sredstva pa bodo izvajalci prejeli po izvedenih delavnicah in predavanjih, to je konec šolskega leta 2023/2024.

Vrtci bodo v šolskem letu 2023/2024 predvidoma izvedli 11 predavanj za starše, to je 21,5 šolskih ur, katerih skupna vrednost znaša 1.260,00 €, in sicer:

- Kranjski vrtci za izvedbo treh predavanj: Družinska doživetja; Kako vzgojni stil staršev vpliva na razvoj odgovornosti pri otroku; Razumevanje neprimernega vedenja v luči varne navezanosti in nevroznanosti.
- OŠ Predoslje za izvedbo predavanja: Krepitev starševske vzgoje in moči.
- OŠ Stražišče za izvedbo dveh predavanj: Vloga očeta in matere v družini.
- OŠ Franceta Prešerna za izvedbo predavanja: Vzgoja za medije.
- OŠ Orehek za izvedbo predavanja: Varna navezanost.
- OŠ Simona Jenka za izvedbo predavanja: Vzgoja otroka v današnjem času.

- Dobra teta za izvedbo treh predavanj: Gibalna delavnica za starše in otroke; Kako vzgojiti samostojnega otroka; Nevarnosti in pasti tehnologije pri predšolskih otrocih.

Osnovne šole bodo v šolskem letu 2023/2024 predvidoma opravile 72 delavnic za učence, to je 167 šolskih ur, od tega na temo zasvojenosti 95 ur, krepitev duševnega zdravja 35 ur, nasilje med vrstniki 36 ur, motnje hranjenja 1 ura, vse skupaj v vrednosti 9.500,66 €, in sicer:

- OŠ Stražišče delavnice za učence 6. razredov 20 šolskih ur (Spletne skrivnosti; Alkohol, cigareti? Ne hvala) in učence 8. razredov 20 šolskih ur (Kdo je glavni, ti ali stroj, Če ne veš, vprašaj) ter predavanje za starše (po lastni izbiri na temo »preprečevanja škodljive rabe sredstev za omamo«, in sicer ali Družinska E-pravila ali Kako pristopiti k otroku v času pubertete).
- OŠ Simona Jenka delavnice za učence 6. razredov 8 šolskih ur (Spletkarimo proti nasilju) in učence 7. razredov 8 šolskih ur (Jezni ptički).
- OŠ Janeza Puharja delavnice za učence 6. razredov 6 šolskih ur (Spletkarimo proti nasilju) in učence 9. razredov 6 šolskih ur (Kako se upreti pritiskom vrstnikov) ter predavanje za starše (po lastni izbiri na temo »vzgoja«, in sicer ali Družinska E-pravila ali Radovedni hitri prstki).
- OŠ Franceta Prešerna delavnice za učence 5. razredov 4 šolske ure (Beseda lahko močneje udari kakor pest) in učence 7. razredov 8 šolskih ure (Jezni ptički) ter predavanje za starše (Družinska E-pravila).
- OŠ Orehek delavnice za učence 9. razredov 16 šolskih ur (Zdravi medsebojni odnosi ustvarjajo zdravo družbo) in učence 5. razredov 6 šolskih ur (Naj ne vodi te sila, ampak spletna pravila) ter predavanje za starše (Kako podpreš svojega otroka pri odločanju za šolo).
- OŠ Jakoba Aljaža delavnice za učence 9. razredov 9 šolskih ur (Bodi frajer brez drog, Če ne veš, vprašaj) in učence 7. razredov 9 šolskih ur (Alkohol, cigareti? Ne, hvala; Kdo je glavni-ti ali stroj, Jezni ptički) ter predavanje za starše (po lastni izbiri na temo »vzgoja«, in sicer ali Šola in starši ali Vzgoja volje, vztrajnosti in prenašanja porazov).
- OŠ Matije Čopa delavnice za učence 4. razredov 2 šolski uri (Nenasilje-strpnost do drugih) in učence 7. razredov 3 šolske ure (Kako biti srečen) ter predavanje za starše (Bo moj otrok postal samostojna in odgovorna osebnost).
- OŠ Predoslje delavnice za učence 7. razredov 15 šolskih ur (Spletno nasilje in ustrahovanje, Superterapija; Beseda lahko udari močneje kakor pest) in učence 8. razredov 21 šolskih ur (Lažne informacije in prevare na internetu; Zasvojenost in odnos do psihoaktivnih snovi; Zasvojenost od računalniških iger, Ne nasilju).
- OŠ Staneta Žagarja delavnice za učence 4. razredov 6 šolskih ur (Doživljanje in obvladovanje anksioznosti) in učence 7. razredov 6 šolskih ur (Vse poletje v enem dnevu, med-vrstniško nasilje) ter predavanje za starše (Med-vrstniško nasilje).
- OŠ Helene Puhar Kranj delavnice za učence IV. stopnja 1 šolska ura (Polno čutenje, polno življenje) in učence 7. razredov 3 šolske ure (Splet kot magnet za najstnike, Mladi in spletno nasilje, Telo ne laže, telo pokaže) ter predavanje za starše (Pomembnost vzgojne doslednosti in postavljanja meja).

Srednje šole pa bodo v šolskem letu 2023/2024 predvidoma opravile 82 delavnic za dijake, to je 133 šolskih ur, od tega na temo zasvojenost 90 ur, krepitev duševnega zdravja 12 ur, nasilje med vrstniki 31 ur, vse skupaj v vrednosti 5.015,30 €, in sicer:

- Gimnazija Franceta Prešerna delavnice za dijake 2. letnikov 21 šolskih ur (Nelegalne droge, Doživetje-spletkarimo prosti nasilju, Varni internet) ter dijake 1. letnikov 12 šolskih ur (Kako si?).
- Gimnazija Kranj delavnice za dijake 1. letnikov 8 šolskih ur (Doživetje-spletkarimo prosti nasilju) ter dijake 3. letnikov 16 šolskih ur (Kako videti sebe in druge).
- Šolski center Kranj od tega:
Srednja tehnična šola in Strokovna Gimnazija delavnice za dijake 2. letnikov 48 šolskih ur (Nelegalne droge; Zasvojenost od računalnika),
Srednja ekonomska storitvena in gradbena šola delavnice za dijake 2. letnikov 28 šolskih ur (Nelegalne droge; Zasvojenost od računalnika).

3. LAS je opravila pregled poročil in oceno opravljenih programov po osnovnih in srednjih šolah in v vrtcih za šolsko leto 2022/2023. LAS je ugotovil, da vse delavnice in predavanja niso bila realizirana iz različnih razlogov, največji razlog pa je bil v ne-uskladitvi termina s predavateljem. Tako je prišlo do ostanka sredstev v višini 1.131,85€. Nadalje je LAS tudi ugotovil, da so bili učenci, dijaki, učitelji in starši z izvedenimi delavnicami in predavanji zadovoljni.

Vrtci:

Ocene:

- Ocena predavanj po mnenju staršev: 4,85.
- Uporabnost predavanj po mnenju staršev: 4,66.
- Ocena predavatelja po mnenju šole: 4,95.

Vseh predavanj se je udeležilo:

- v povprečju 45 staršev na eno predavanje,
- skupaj 362 staršev za 8 predavanj.

Osnovne šole:

Ocena delavnic za učence:

- Ocena delavnic po mnenju učencev: 4,39.
- Uporabnost delavnic po mnenju šole: 4,78.
- Ocena predavatelja po mnenju šole: 4,69.

Ocena predavanj za starše:

- Ocena predavanj po mnenju staršev: 4,71.
- Uporabnost predavanj po mnenju staršev: 4,56.
- Ocena predavatelja po mnenju šole: 4,68.

Vseh predavanj se je udeležilo:

- v povprečju 54 staršev na eno predavanje,
- skupaj 486 staršev za 9 predavanj.

Sredne šole:

Ocena delavnic za dijake

- Ocena delavnic po mnenju dijakov: 4,07.
- Uporabnost delavnic po mnenju šole: 4,56.
- Ocena predavatelja po mnenju šole: 4,67.

4. V boju proti zasvojenosti je najpomembnejša in ključnega pomena preventiva. Zato je LAS drugo leto organiziral tudi uspešno preventivno akcijo Stop zasvojenosti. V akciji so sodelovale srednje šole (preteklo leto pa osnovne šole), kjer so dijaki z risbami predstavili svoj pogled na tematiko zasvojenosti. Dijaki so na risbah predstavili različne teme kot so: stop kajenju, stop drogam, stop alkoholu in stop pretirani uporabi računalnika. Risbe so bile razstavljene v Galeriji na mestu pred Mestno knjižnico in v notranjskih prostorih Mestne knjižnice Kranj.

V sklopu akcije je na dan otvoritve skupina tekačev predala misli na temo zasvojenosti različnim organizacijam. Skupina tekačev je bila sestavljena iz tekačev osnovnih in srednjih šol ter predstavnikov LAS. Misli je skupina tekačev predala Gimnaziji Franceta Prešerna Kranj, Varstveno delovnemu centru Kranj, OŠ Heleni Puhar Kranj, OŠ Franceta Prešerna Kranj, Zdravstvenemu domu Kranj, Nacionalnemu inštitutu za javno zdravje – Območni enoti Kranj, Policijski postaji Kranj, Vrtcu Janina, Šolskemu centru Kranj, Škrlovcu – dnevnomu centru za mlade in družine, Gorenjskemu muzeju, Centru za odvisnost Labirint in Katapult, Glasbeni šoli Kranj, Prešernovemu gledališču Kranj in jo zaključila pred Mestno knjižnico Kranj.

5. Narejen je bil ponatis letaka: Ko se srečam z zasvojenostjo - Kam po pomoč?

6. LAS se zaveda tudi pomena izobraževanja strokovnega kadra. Tako je za učitelje in strokovni kader osnovnih šol dne 30. 8. 2023 organizirala predavanje na temo: Odnosi ter skrivnostna moč čustev in komunikacije z učenci, starši in sodelavci. Na predavanju, ki se ga je udeležilo 60 učiteljev in strokovnih delavcev, sta svetovalki Katja Klobučar in Suzana Poznič, tudi preko več praktičnih primerov in vaj, podali številne informacije glede čustev in komunikacij. Učitelji in strokovni delavci osnovnih šol MOK so pridobili številne informacije kako obvladovati čustva, vrstah čustev, čustveni inteligenci, razumu, kako komunicirati v različnih situacijah in reagirati v različnih situacijah z učenci in kako s starši, kako opolnomočiti sebe, kako komunicirati v primeru pritožb in kako reševati oziroma predelati negativna čustva, kako narediti spremembo pri sebi, pomen pohvale,.... Udeleženci so na predavanju aktivno sodelovali in s strani svetovalk prejeli tudi potrebne odgovore.

Sredstva za predavanje so bila zagotovljena iz ostanka sredstev pri izvedenih preventivnih delavnicah in predavanjih v vrtcih, osnovnih šolah v višini 1.131,85 € ter dodanih dodatnih 1.914,15 € za ta namen kot v nadaljevanju izhaja iz finančnega poročila.

FINANČNO POROČILO

LETO 2023	plan	realizacija
I. ODHODKI - SKUPAJ	13.200,00 €	15.114,15 €
Izvedba preventivnih delavnic in predavanj	12.760,00 €	11.624,15 €
Izvedba preventivne akcije Stop zasvojenosti	420,00 €	440,00 €
Izvedba preventivnega predavanja	0,00 €	3.050,00 €

OCENA STANJA

Za leto 2023 je bila izdelana tudi ocena stanja na področju problematike drog v MOK, in sicer s strani Policijske postaje Kranj, Zdravstvenega doma Kranj – Center za preprečevanje in zdravljenje odvisnosti od nedovoljenih drog, Nacionalnega inštituta za javno zdravje, osnovnih in srednjih šol, vrtcev, Centra pomoči pri prekomerni rabi interneta Logout in Centra za socialno delo Gorenjska:

a) Policijska postaja Kranj (poročilo je podal g. Damijan Suhadolnik, pomočnik načelnika, policijski inšpektor specialist I, PP Kranj)

»Na Policijski postaji Kranj smo ocenili in primerjali razmere med drugimi tudi po problematiki prepovedanih drog na območju Policijske postaje Kranj.

Na področju »celotne« kriminalitete smo na PP Kranj, v primerjavi s preteklim letom obravnavali nekoliko večje število kaznivih dejanj. Na okrožno državno tožilstvo smo tako podali kazenske ovadbe in poročila v dopolnitev kazenskih ovadb za 1.551 (1.060) kaznivih dejanj.

Skupno smo obravnavali 900 (880) kaznivih dejanj zoper premoženje, kar predstavlja 58% vse obravnavane kriminalitete.

S področja prepovedanih drog je bilo na območju PP Kranj obravnavanih 6 kaznivih dejanj. Po prekrškovni plati smo po Zakonu o proizvodnji in prometu s prepovedanimi drogami obravnavali 77 (65) kršitev. V teh primerih gre za zasege manjše količine prepovedane droge za odmerke za enkratno lastno uporabo odvisnika (prepovedane tabletko, heroin, kokain, konoplja - marihuana). Tej problematiki smo namenili veliko pozornosti in smo pogosto opravljali nadzore nad varnostno obremenjenimi območji, predvsem na glavnem avtobusnem postajališču, Prešernovem gaju, okolici metadonske razdelilnice - Zdravstvenega doma Kranj, javne podzemne garaže na območju Planine ter okolice šol.

Na področju zagotavljanja javnega reda in splošne varnosti ljudi je stanje stabilno in ugodno.

Ostale ugotovljene kršitve so predvsem rezultat aktivnega ter kvalitetnega dela oz. ugotavljanja kršitev z lastno dejavnostjo policistov. To je predvsem posledica ustreznega planiranja dela, identificiranja varnostno obremenjenih območij in izvajanja ter odrejanja ustreznih nalog in oblik dela, na krajih in v času, ko smo s sprotnimi analizami beležili gostitve določenih pojavov.

Po Zakonu o omejevanju porabe alkohola smo uvedli en prekrškovni postopek.

Pri nadzoru cestnega prometa je bilo zaradi prepovedanih drog odrejenih 57 (17) strokovnih pregledov, od tega 9 (6) negativnih, v 32 (5) primerih, so preizkušanci pregled odklonili.

Število odrejenih alkotestov 5.249 (5.858), pozitivnih je bilo 303 (322). Odklonjenih je bilo 11 (7) preizkusov. Število odrejenih strokovnih pregledov zaradi alkohola 36 (24), od tega 18 (12) pozitivnih in 2 (3) odklonjena. Število pridržanj do iztreznitve 20 (8), število začasnih odvzemov vozniških dovoljenj 85 (127).

Glede na splošno oceno, da je bilo stanje na vseh segmentih dela policije v letu 2023 na območju PP Kranj oz. MO Kranj ugodno in stabilno.

Policijska postaja Kranj bo tako v letošnjem letu nadaljevala s poostrenimi nadzori v okviru rednega dela in s planiranjem poostrenih nadzorov. Prav tako bomo usmerjeni tudi na preventivno delovanje v okviru predavanj po šolah in s tem ozaveščanju po problematiki prepovedanih drog.«

b) Zdravstveni dom Kranj – Center za preprečevanje in zdravljenje odvisnosti od nedovoljenih drog (poročilo je podala ga. Nataša Kern, dr. med)

»V Centru za preprečevanje in zdravljenje odvisnosti od nedovoljenih drog (v nadaljevanju: Center) je bilo od začetka njegovega delovanja do konca leta 2023 registriranih skupno 746 uporabnikov programa. Center deluje v Kranju, ambulanta za razdeljevanje metadona in druge substitucijske terapije je tudi na Jesenicah, kjer pa je zdravnica, specialistka splošne medicine, delala le do konca decembra 2019. Zdravnika v ambulanti na Jesenicah do konca l.2023 še vedno niso našli, kar zelo otežuje njihovo delo. V Center Kranj je bilo ob koncu leta 2023 vključenih skupno 183 pacientov, 2 pacienta sta bila samo v psihosocialni obravnavi.

V substitucijski program je bilo vključenih 181 pacientov, kar je nekoliko manj kot leta 2022, ko je bilo vključenih 209 pacientov. 130 pacientov je bilo na terapiji z metadonom, 36 pacientov na substitucijski terapiji z buprenorfinom v obliki tablet in 15 pacientov na terapiji z dolgo delujočim morfinom. V letu 2023 smo 3 paciente vključili v terapijo z novo obliko buprenorfina, ki se uporablja v obliki podkožne aplikacije samo enkrat na teden ali celo enkrat na mesec, kar je prednost zlasti za paciente, ki so zaposleni, za tiste, ki jim prihod v Center predstavlja tvegano vedenje ali za paciente, ki stanujejo v bolj oddaljenih krajih.

V letu 2023 je bilo v Center na novo vključenih 9 pacientov, ki so imeli težave zaradi odvisnosti od prepovedanih drog, kar je približno povprečje zadnjih nekaj let, razen leta 2020, ko je bilo na novo vključenih 30 pacientov. Ponovno je vstopilo v program 28 oseb, kar je nekoliko več kot v preteklem letu. V letu 2023 ni nihče odšel na zdravljenje v terapevtsko skupnost v tujini, ambulantno detoksikacijo so opravile 3 osebe, hospitalno detoksikacijo v Centru za zdravljenje odvisnosti v Ljubljani 3 osebe. V zapor so odšli 3 odvisniki, umrl je 1 odvisnik, ki je bil vključen v naš program. Iz programa je v lanskem letu izstopilo 13 pacientov, za katere nimamo podatka, s kakšnim namenom so izstopili.

V Centru se ukvarjamo z obravnavo odvisnikov od prepovedanih drog zdravstveni delavci različnih specialnosti: psihiatrinja, klinični psiholog, dve zdravnici, specialistki splošne oz. družinske medicine in trije diplomirani zdravstveniki. Sodelujemo tudi s Centrom za socialno delo. Nudimo pomoč v obliki informiranja, svetovanja, detoksikacije, zdravstvenih pregledov, vključno s testiranjem na viruse hepatitisa B,C in HIV, cepimo paciente proti hepatitisu B.

Deset let delujemo v novih prostorih v pritličju Zdravstvenega doma Kranj, kar nam omogoča bolj kakovostno delo, pacienti se manj zadržujejo pred centrom. Tudi problem preprodaje drog pred Centrom je manj pereč, v zadnjih letih je manj tudi težav zaradi kršenja terapevtskega dogovora, povzročanja materialne škode v prostorih Centra, fizičnih obračunov med pacienti, tudi v čakalnici Centra.

Še vedno pa imamo kadrovske težave, zlasti zaradi tega, ker že več let ne dobimo mlajšega zdravnika za pomoč v Centru, kjer sicer delava dve zdravnici, spec.druž.medicine, vendar je druga zdravnica večkrat za daljši čas odsotna, psihiatrinja pa prihaja v Center le enkrat tedensko.«

c) Nacionalni inštitut za javno zdravje, območna enota Kranj (poročilo so podale mag. Marjetka Hovnik Keršmanc, dr. med., spec. javnega zdravja; mag. Darja Zupan, dipl. org. dela in prim. Alenka Hafner, dr. med., spec. javnega zdravja in Judita Mušič, univ. dipl. psih)

» A. Razširjenost rabe psihoaktivnih snovi v populaciji ter uporaba interneta in digitalnih tehnologij med otroki in mladostniki

Na Nacionalnem inštitutu za javno zdravje (v nadaljevanju NIJZ) spremljamo razširjenost rabe psihoaktivnih snovi (v nadaljevanju PAS) v populaciji in drugih dejavnikov, ki vplivajo na zdravje prebivalcev, na osnovi epidemioloških raziskav. Gre za nacionalne raziskave, narejene na reprezentativnih vzorcih, z uporabo standardiziranih vprašalnikov, ki omogočajo tudi mednarodno primerljivost podatkov. Raziskave se ne izvajajo letno, ampak se ponavljajo v določenih časovnih intervalih. Nekatere raziskave dajo poleg ocene stanja v Sloveniji tudi ocene za regije in njihove upravne enote, zelo redko pa za posamezne občine.

V letu 2023 so bili objavljeni rezultati mednarodne raziskave *Z zdravjem povezana vedenja v šolskem obdobju 2022* (HBSC 2022), ki se izvaja na štiri leta in prikazuje razširjenost tveganih vedenj med slovenskimi 11-, 13-, 15- in 17-letniki, med odraslimi prebivalci pa je potekala *Nacionalna raziskava o tobaku, alkoholu in drugih drogah 2023*, katere podatki pa trenutno še niso dostopni.

A.1 Razširjenost rabe psihoaktivnih snovi ter uporaba interneta in digitalnih tehnologij med slovenskimi otroki in mladostniki

V nadaljevanju so podani ključni povzetki in nekateri podatki raziskave HBSC 2022, objavljeni v publikaciji Z zdravjem povezana vedenja v šolskem obdobju med mladostniki v Sloveniji (Vir: Jeriček Klanjšček H, Furman L, Roškar M, Drev A, Pucelj V, Koprivnikar H, Zupanič T, Korošec A. Z zdravjem povezana vedenja v šolskem obdobju med mladostniki v Sloveniji, izsledki mednarodne raziskave HBSC, 2022. Ljubljana: NIJZ, 2023. Publikacija je dostopna na www.nijz.si). Podatki za regije ali občine niso dostopni.

Tobačni in povezani izdelki

Vsak sedmi (14,0 %) 15-letnik in četrti (25,7 %) 17-letnik kadi cigarete, medtem, ko jih je kadarkoli v življenju kadi vsak četrti (23,5 %) 15-letnik in nekaj manj kot vsak drugi (42,0 %) 17-letnik.

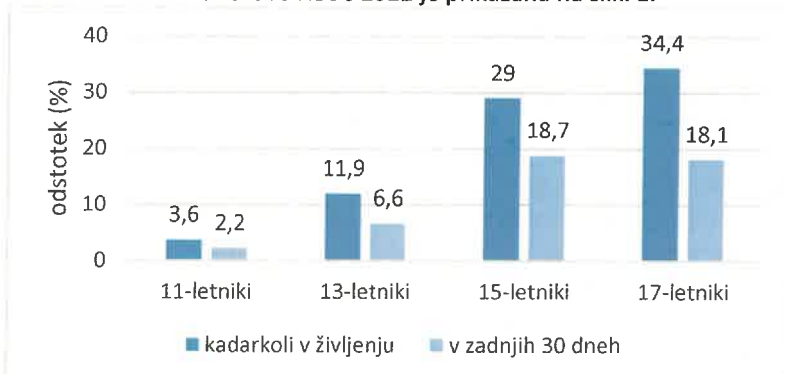
Razlike 2018-2022 (11, 13, 15 in 17 let): od 2018 do 2022 se je odstotek kadilcev kadarkoli v življenju znižal med 15-letniki skupno in 17-letniki skupno in med 17-letnimi dekletmi, zvišal pa med 11-letnimi dekletmi. Odstotek kadilcev v zadnjih 30 dneh se je znižal med 17-letniki skupno in med 17-letnimi dekletmi.

Prvič je kadilo cigarete v starosti 13 let ali manj 7,8 % 15-letnikov in 6,7 % 17-letnikov.

Trend 2002-2022 (15 let): v obdobju 2002-2022 se je odstotek 15-letnikov, ki so prvič kadili v starosti 13 let ali manj, znižal skupno in pri obeh spolih.

Razlike 2018-2022 (17 let): od 2018 do 2022 se odstotek 17-letnikov, ki so prvič kadili v starosti 13 let ali manj, skupno in med dekletmi ni spremenil, se je pa znižal med fanti.

Razširjenost uporabe elektronskih cigaret kadarkoli v življenju in v zadnjih 30 dneh med 11-, 13-, 15- in 17-letniki na osnovi raziskave HBSC 2022 je prikazana na sliki 1.

Slika 1: Uporaba elektronskih cigaret kadarkoli v življenju in v zadnjih 30 dneh, 11-, 13-, 15- in 17-letniki, Slovenija, raziskava HBSC 2022

Alkohol

Vsak peti (21,3 %) 11-letnik in večina (83,9 %) 17-letnikov je že pila alkoholne pijače, več fantov kot deklet. Skoraj vsak četrti (23,1 %) 15-letnik in skoraj vsak drugi (45,4 %) 17-letnik je bil opit 2-krat ali večkrat v življenju, vsak osmi (13,2 %) 15-letnik in približno vsak četrti (22,2 %) 17-letnik pije alkoholne pijače vsaj 1-krat na teden. Približno vsak tretji (33,7 %) 15-letnik in skoraj vsak četrti (22,6 %) 17-letnik navaja, da je prvič pil alkohol v starosti 13 let ali manj. O prvi opitosti v starosti 13 let ali manj poroča približno vsak petnajsti (6,8% oz. 6,5 %) 15- in 17-letnik.

Trend 2002-2022 (11, 13 in 15 let): v obdobju 2002-2022 so se odstotki mladostnikov, ki alkohol pijejo tedensko in tistih, ki so bili opiti več kot 2-krat v življenju, znižali v vseh starostnih skupinah skupno in pri obeh spolih (z izjemo tedenskega pitja pri 11-letnih dekletih). Odstotek mladostnikov, ki so prvič pili alkohol v starosti 13 let ali manj, se je znižal med fanti, odstotek tistih, ki so bili prvič opiti v starosti 13 let ali manj, pa pri obeh spolih.

Razlike 2018-2022 (17 let): od 2018 do 2022 se je odstotek mladostnikov, ki so bili vsaj 2-krat v življenju opiti, znižal skupno in pri obeh spolih.

Konoplja

Približno vsak sedmi (13,7 %) 15-letnik in vsak tretji (33,8 %) 17-letnik je že kdaj v življenju uporabil konopljo, v zadnjih 30 dneh je konopljo uporabil približno vsak trinajsti (7,8 %) 15-letnik in približno vsak sedmi (15,1 %) 17-letnik. Med dnevne uporabnike konoplje se uvršča dober odstotek 15-letnikov in nekaj manj kot tri odstotke 17-letnikov. Skoraj polovica mladostnikov (47,3 %) zasnava, da je konoplja lahko dostopna.

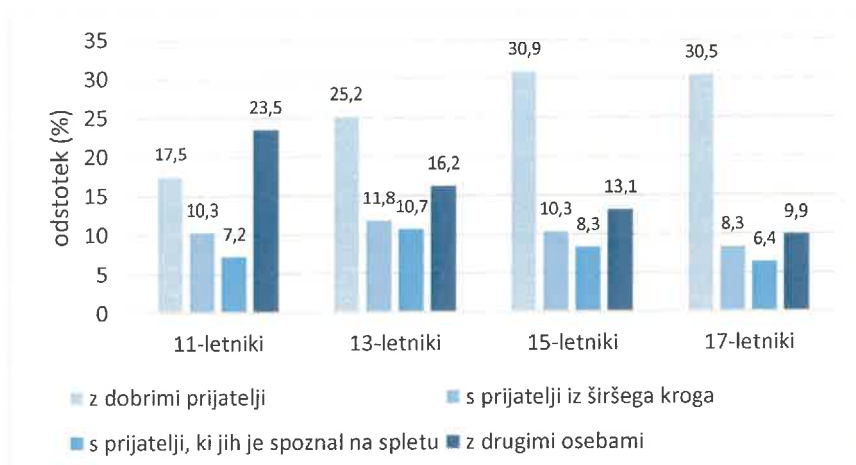
Trend 2014-2022 (15 let): v obdobju 2014-2022 se je odstotek 15-letnikov, ki poročajo o uporabi konoplje že kdaj v življenju, v zadnjem letu in v zadnjih 30 dneh, znižal skupno in pri obeh spolih.

Razlike 2018-2022 (17 let): od 2018 do 2022 se je pri vseh treh kazalnikih znižal odstotek 17-letnikov skupaj, ki poročajo o uporabi konoplje; to znižanje se ugotavlja tudi pri obeh spolih.

Internetni (on-line) stiki

Razširjenost internetnih stikov med slovenskimi otroki in mladostniki na osnovi raziskave HBSC 2022 je prikazana na sliki 2.

Razlike 2018-2022 (11, 13, 15, 17 let): od 2018 do 2022 se je odstotek mladostnikov, ki so stalno v on-line stiku z drugimi (npr. starši, brati, sestrami, sošolci, učitelji), s prijatelji, ki so jih spoznali na spletu, s prijatelji iz širšega kroga in z dobrimi prijatelji, pomembno zvišal.

Slika 2: Internetni (on-line) stiki skoraj ves čas čez dan, 11-, 13-, 15- in 17-letniki, Slovenija, raziskava HBSC 2022

Problematična uporaba spletnih socialnih medijev

Vsak enajsti (8,9 %) mladostnik je na lestvici problematične uporabe spletnih socialnih medijev pritrtilno odgovoril na 6 ali več od 9 trditev, kar kaže prisotnost težav ali znakov problematične uporabe. Po starosti je najvišji odstotek problematične uporabe spletnih socialnih omrežij pri 13-letnikih (11,0 %), najnižji pa pri 11-letnikih (5,7 %). Po spolu je odstotek problematične uporabe spletnih socialnih omrežij višji med dekleti (10,6 %) kot med fanti (7,1 %).

Razlike 2018-2022 (11, 13, 15, 17 let): od 2018 do 2022 se je pri mladostnikih pomembno zvišal odstotek problematične uporabe spletnih socialnih medijev. Pomembne razlike so v vseh starostnih skupinah in pri obeh spolih, z izjemo 15-letnih deklet.

Igranje video, računalniških, spletnih iger in zasvojenost z njimi

Približno četrtina (23,5 %) mladostnikov je poročala, da igrajo igre vsak dan ali skoraj vsak dan. Na dan, ko so mladostniki igrali igre, jih je več kot polovica (57,4 %) temu namenila 2-3 ure ali več svojega časa. Približno desetina (9,1 %) mladostnikov je na lestvici zasvojenosti z igrami pritrtilno odgovorila na 5 ali več trditev, kar kaže prisotnost znakov zasvojenosti. Najvišji odstotki skoraj vsakodnevnega igranja iger so med 13-letniki, 15-letniki pa v najvišjem odstotku igrajo igre 2-3 ure dnevno ali več. Fantje so v višjih odstotkih poročali o dnevnem igranju iger, več kot 2-urnem dnevnem igranju in znakih zasvojenosti z igrami v primerjavi z dekleti.

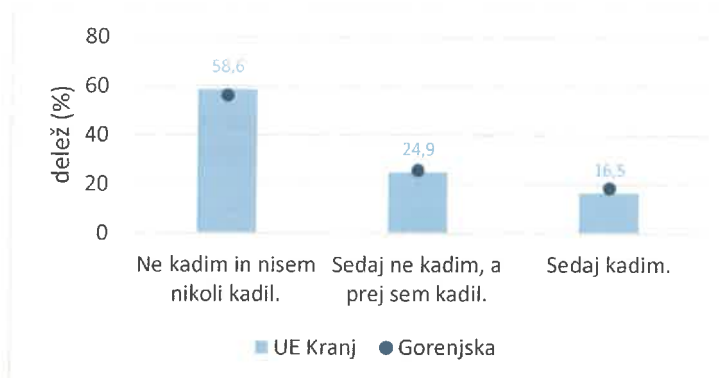
Razlike 2018-2022 (11, 13, 15, 17 let): od 2018 do 2022 se je odstotek mladostnikov, ki igrajo igre vsak dan ali skoraj vsak dan, 2-3 ure dnevno ali več na dan in imajo znake zasvojenosti z igrami, pomembno zvišal. Pri 13- in 15-letnih fantih, ki igrajo igre vsak dan ali skoraj vsak dan, med letoma ni pomembnih razlik, prav tako ne pri 13-, 15- in 17-letnih fantih glede znakov zasvojenosti z igrami.

A.2 Razširjenost rabe psihoaktivnih snovi med odraslimi v gorenjski regiji

V nadaljevanju prikazani podatki za tobačne in povezane izdelke ter alkohol temeljijo na raziskavi Z zdravjem povezan vedenjski slog odraslih prebivalcev Slovenije (v nadaljevanju CINDI 2020), ki jo je izvedel NIJZ leta 2020, vanjo pa je bilo iz gorenjske regije v vzorec izbranih 1706 prebivalcev, starih od 18 do 74 let. Podatki o razširjenosti rabe nedovoljenih drog pa so prikazani na osnovi Nacionalne raziskave o tobaku, alkoholu in drugih drogah (v nadaljevanju ATADD 2018), ki jo je izvedel NIJZ leta 2018 med prebivalci, starimi od 15 do 64 let, ki živijo v zasebnih gospodinjstvih (niso institucionalizirani), raziskava pa se izvaja približno na 5 let.

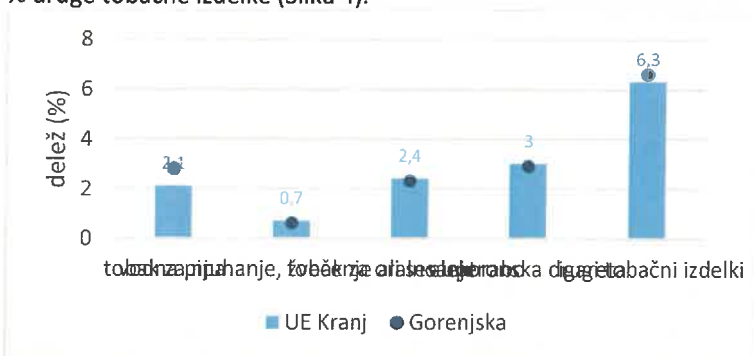
Tobačni in povezani izdelki

Manj kot petina prebivalcev Upravne enote (UE) Kranj je trenutnih kadilcev, četrtina je bivših kadilcev, skoraj dve petini jih tobaka nista nikoli kadili. V tem UE Kranj pomembno ne odstopa od regijskega povprečja, ki pa se tudi pomembno ne razlikuje od slovenskega povprečja (Slika 3).

Slika 3: Kajenja tobaka, anketiranci, stari od 18 do 74 let, UE Kranj in Gorenjska, raziskava CINDI 2020

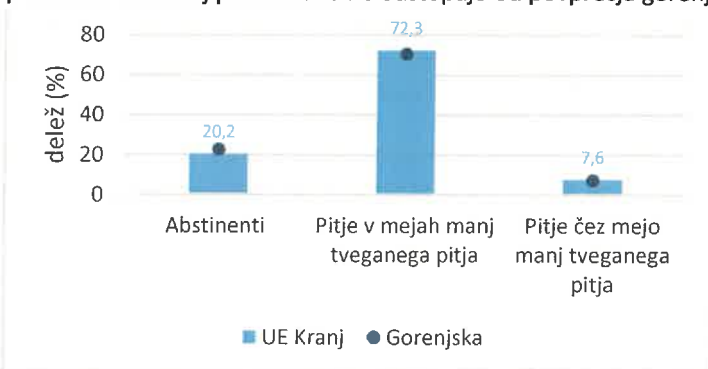
V zadnjih 30-ih dneh so 3 % prebivalcev UE Kranj uporabili elektronske cigarete, tobak za oralno uporabo (snus, fuge) in vodno pipo po dobra 2 %, manj kot 1 % tobak za njuhanje, žvečenje ali sesanje in dobrih 6 % druge tobačne izdelke (Slika 4).

Slika 4: Uporaba s tobakom povezanih izdelkov v zadnjih 30-ih dneh, anketiranci, stari od 18 do 74 let, UE Kranj in Gorenjska, raziskava CINDI 2020

Alkohol

V zadnjih 12 mesecih pijač, ki vsebujejo alkohol (npr. piva, vina, žganih pijač, likerja, mošta, radlerja, koktajlov), ni pila petina prebivalcev UE Kranj (abstinenti), skoraj tri četrtine prebivalcev so pile znotraj meje manj tvegane pitja¹, nekaj manj kot 8 % pa jih je to mejo presevalo (slika 5). 72,8 % moških in 49,4 % žensk je najmanj 1-krat v zadnjem letu popilo več pijač ob eni priložnosti (npr. na zabavi, ob rojstnem dnevu, novem letu, obroku, z družbo ali sami ipd.) (visoko tvegano opijanje²). Po pivskem vedenju prebivalci UE Kranj pomembno ne odstopajo od povprečja gorenjske regije.

Slika 5: Abstinenti, pitje alkohola znotraj in čez mejo manj tvegane pitja, anketiranci, stari od 18 do 74 let, UE Kranj in Gorenjska, raziskava CINDI 2020

Prepovedane droge

¹ Meja manj tvegane pitja alkohola – 10 gramov ali manj čistega alkohola na dan (velja za ženske) oz. 20 gramov ali manj čistega alkohola na dan (velja za moške). 10 gramov čistega alkohola (1 merica) je v 1 dl vina ali 2,5 dl piva ali 0,3 dl žgane pijače ali 5 dl radlerja.

² Visoko tvegano opijanje je pitje več alkoholnih pijač (moški 6 in več, ženske 4 in več) ob eni priložnosti najmanj 1-krat v 12 mesecih. 1 pijača (10 gramov čistega alkohola) je 1 dl vina ali 2,5 dl piva ali v 0,3 dl žganja ali v 3,3 dl mešane gazirane alkoholne pijače ali 5 dl radlerja.

Uporaba prepovedanih drog v Sloveniji narašča, spreminjajo se vzorci in načini uporabe drog, pojavljajo se nove droge in nove zasvojenosti. Med splošno populacijo prevladuje uporaba konoplje in narašča uporaba stimulansov, kar sovpada z analizami odpadnih vod in Nacionalne raziskave o tobaku, alkoholu in nekaterih drugih drogah med prebivalci Slovenije (ATADD). Med problematičnimi uporabniki drog prevladuje uporaba opiatov in narašča uporaba kokaina (Vir: Rostohar K, Kvaternik I, Jandl M. Uporaba prepovedanih drog in njena problematika v Sloveniji. V: Meško G, Hacin R, urednika. 9. nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih [E zbornik]: varnost v lokalnih skupnostih – dobre prakse, aktualne teme in raziskovanje varnosti v lokalnih skupnostih v zadnjem desetletju: 7. november 2023, Kranj. Maribor: Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba: Fakulteta za varnostne vede, 2023.)

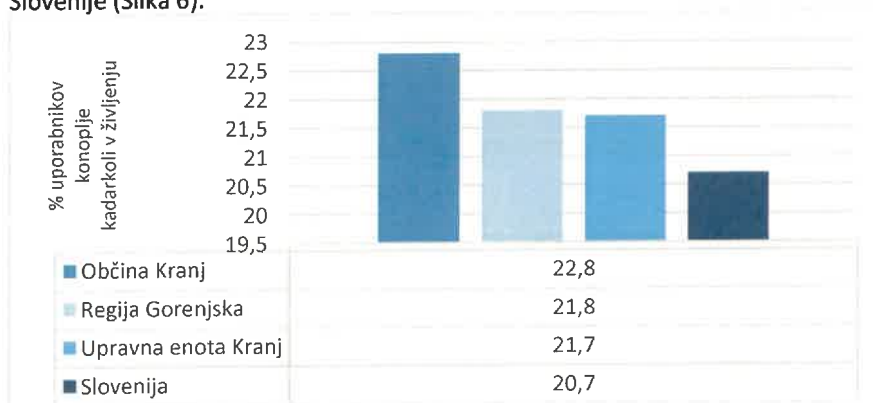
Razširjenost uporabe različnih prepovedanih drog kadarkoli v življenju v gorenjski regiji je prikazana v tabeli 1 (objavljeni v zgoraj navedenem zborniku 9. nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih 2023). Po prikazanih podatkih je raba prepovedanih drog kadarkoli v življenju med prebivalci gorenjske regije, starimi 15-64 let, višja od slovenskega povprečja, še posebej med tako starimi ženskami. Med prepovedanimi drogami je med moškimi in ženskami najbolj razširjena uporaba konoplje. Več drog ob eni priložnosti kadarkoli v življenju pa je na Gorenjskem uporabilo skoraj 10 % moških, starim 15-64 let (manj od slovenskega povprečja med moškimi) in skoraj 8 % žensk, starih 15-64 let (več od slovenskega povprečja med ženskami).

Tabela 1: Razširjenost uporabe različnih prepovedanih drog kadarkoli v življenju med prebivalci, starimi 15-64 let, Slovenija in gorenjska regija, skupaj in po spolu, ATADD 2018

Droga	Območje	Skupaj	Moški	Ženske
Prepovedana droga	Slovenija	21,0	25,0	16,8
	Gorenjska	22,7	24,9	20,4
Konoplja	Slovenija	20,7	24,7	16,9
	Gorenjska	21,8	24,2	19,3
Ekstazi	Slovenija	2,9	3,6	2,2
	Gorenjska	3,0	2,9	3,2
Amfetamin	Slovenija	2,3	3,2	1,4
	Gorenjska	2,7	2,6	2,8
Kokain	Slovenija	2,6	3,6	1,6
	Gorenjska	2,4	2,2	2,6
Heroin	Slovenija	0,5	0,7	0,2
	Gorenjska	0,7	0,9	0,7
LSD	Slovenija	2,2	2,9	1,4
	Gorenjska	2,3	2,0	2,6
Več drog ob eni priložnosti	Slovenija	8,9	11,3	6,4
	Gorenjska	8,9	9,8	7,9

Vir: Drev A, Hočevar Grom A, Lavtar D, Rehberger M in Korošec A. Uporaba prepovedanih drog, konoplje v zdravstvene namene in zloraba zdravil na recept med prebivalci Slovenije. Ljubljana, Nacionalni inštitut za javno zdravje, 2021 (elektronska izdaja)

Po oceni na osnovi raziskave ATADD 2018 je v MO Kranj konopljo že kdaj v življenju uporabilo 22,8 % prebivalcev, starih od 15 do 64 let, kar občine statistično značilno ne razlikuje od povprečja preostale Slovenije (Slika 6).

Slika 6. Delež oseb, starih od 15 do 64 let, ki so kadarkoli v življenju uporabile konopljo, Občina Kranj, Upravna enota Kranj, regija Gorenjska in Slovenija, Zdravje v občini, izdaja 2020

(Kazalnik je za občino izračunan na podlagi modela, ki upošteva razširjenost uporabe konoplje na nivoju upravne enote in demografske podatke občine na osnovi podatkov Nacionalne raziskave o tobaku, alkoholu in drugih drogah 2018, NIJZ. Vir: <https://obcine.nijz.si/obcine/kranj/52/2020>).

B. Posledice rabe PAS

B.1 Smrti in bolnišnične obravnave zaradi PAS

V letu 2022 (opomba: podatki za leto 2023 bodo dostopni šele v septembru 2024) je v Občini Kranj zaradi vzrokov, ki jih neposredno pripisujemo alkoholu³, umrlo 26 oseb, zaradi drugih drog⁴ pa še 1 oseba. Bolnišničnih obravnav zaradi vzrokov, povezanih izključno z alkoholom, je bilo v tem letu 75, zaradi drugih drog pa 18 (Vira podatkov: Zdravniško poročilo o umrli osebi, NIJZ; Spremljanje bolnišničnih obravnav istega tipa (SBO), NIJZ - Vzroki hospitalizacij so glavne diagnoze).

B.2 Zdravje v občini

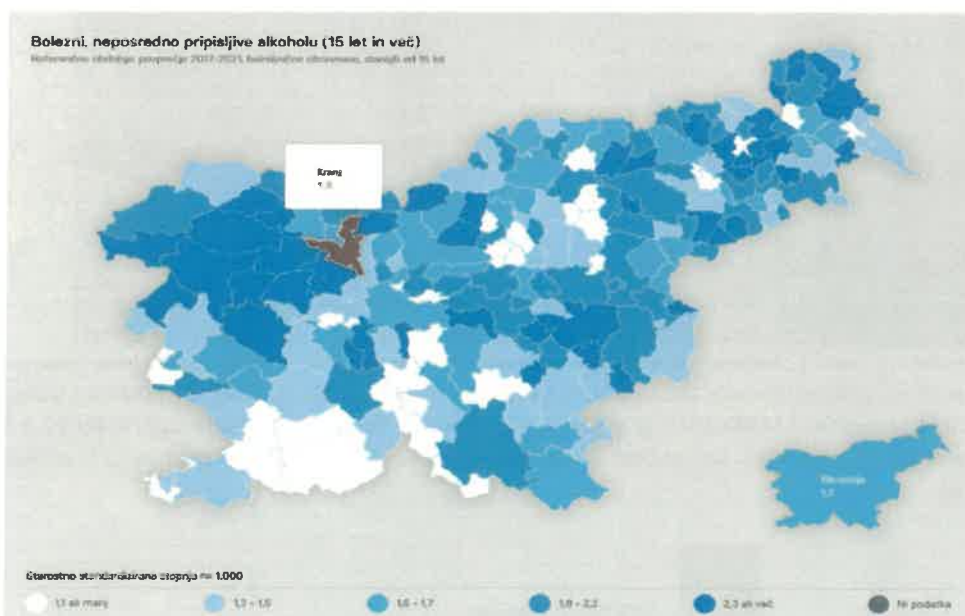
Nekatere posledice rabe PAS so za Občino Kranj vsako leto objavljene v elektronski publikaciji Zdravje v občini. Zdravje v občini je vir informacij o zdravju v vsaki slovenski občini na osnovi več kot 30-ih kazalnikov (ki so prikazani grafično in številčno) ter njihove primerjave s stanjem v upravni enoti in regiji, v katero spada posamezna občina, ter s slovenskim povprečjem.

V izdaji Zdravje v občini 2023 sta prikazana dva kazalnika, nanašata pa se na rabo alkohola: bolnišnične obravnave zaradi bolezni, ki jih neposredno pripisujemo alkoholu ter prometne nezgode z alkoholiziranimi povzročitelji.

B.2.1 Bolnišnične obravnave zaradi bolezni, ki jih neposredno pripisujemo alkoholu⁵

Bolnišnične obravnave odražajo posledice pitja alkohola na zdravju pivcev. Kot kažejo podatki izdaje Zdravje v občini 2023, sta bili v Občini Kranj zaradi bolezni, ki jih neposredno pripisujemo alkoholu, v povprečju na leto⁶ nekaj manj kot 2,0 bolnišnični obravnavi na 1000 prebivalcev (starejših od 15 let), kar občino statistično značilno ne razlikuje od povprečja preostale Slovenije (slika 7).

V prvi izdaji Zdravje v občini 2016 je bila Občina Kranj z 1,3⁷ bolnišničnih obravnav na 1000 prebivalcev (starejših od 15 let) pod slovenskim povprečjem, nato se je število obravnav zviševalo, po izdaji 2020 pa je prisoten ugodnejši trend in padanje njihovega števila (slika 8).

Slika 7. Bolezni, neposredno pripisljive alkoholu (15 let in več), občine, povprečje za obdobje 2017-2021 (Vir: Zdravje v občini, izdaja 2023)

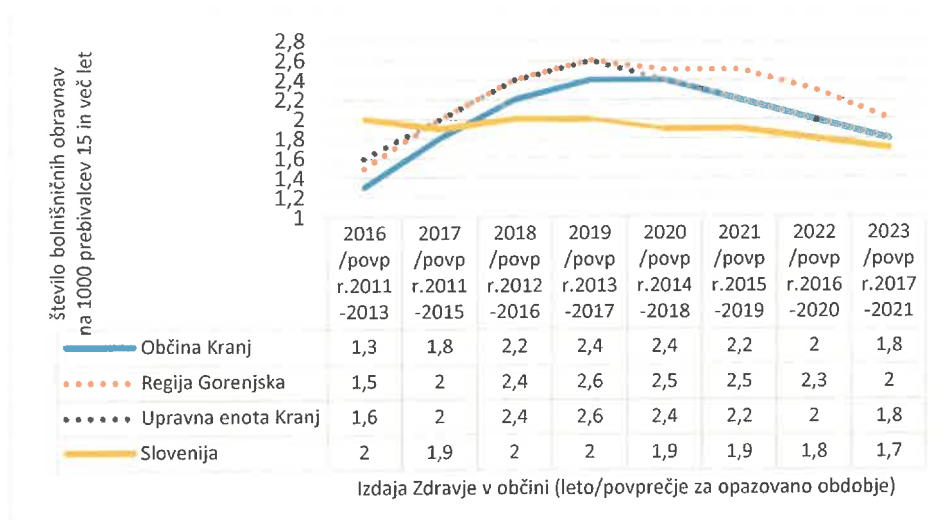
³ Vključene so bolezni in stanja, za katere je alkohol edini vzrok.

⁴ Vključene so diagnoze po metodologiji EMCDDA (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction): duševne in vedenjske motnje zaradi uživanja opioidov, kanabinoidov, kokaina, psihostimulansov halucinogenov, več drog in drugih PAS ter zastrupitve z njimi.

⁵ Stopnja bolnišničnih obravnav zaradi bolezni, ki jih neposredno pripisujemo alkoholu, opisuje število bolnišničnih obravnav zaradi stanj, neposredno povezanih z alkoholom, pri osebah starejših od 15 let, na 1.000 prebivalcev v enem letu.

⁶ povprečje 2017-2021

⁷ Povprečje 2011-2013

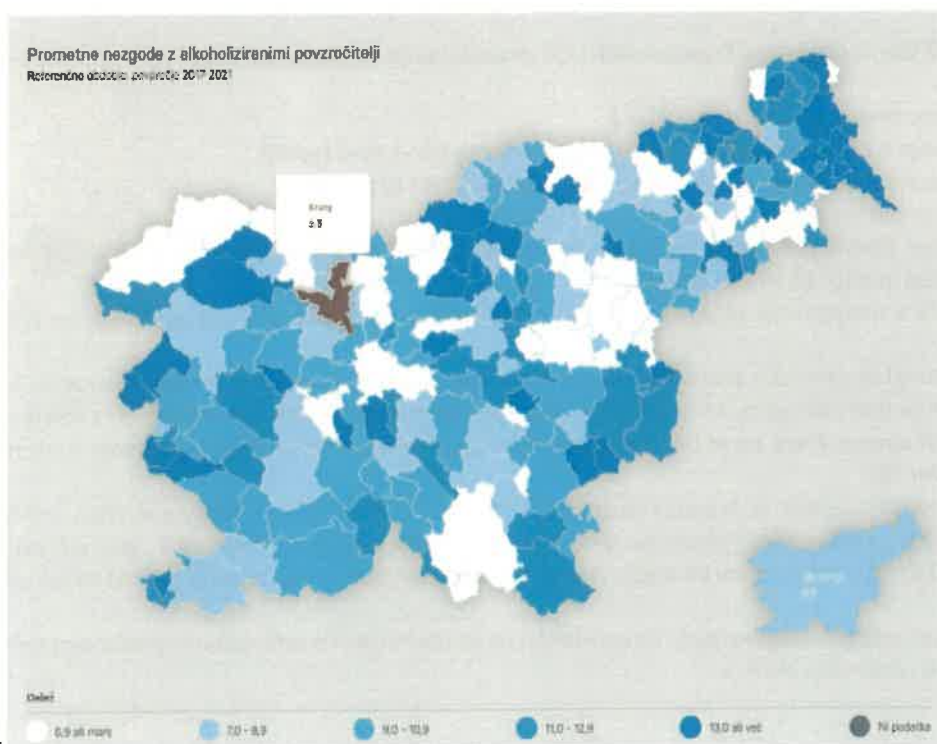

Slika 8. Gibanje bolezni, neposredno pripisljivih alkoholu (15 let in več), Občina Kranj, Upravna enota Kranj, regija Gorenjska in Slovenija, Zdravje v občini, izdaja 2016-2023

B.2.2 Delež prometnih nezgod z alkoholiziranimi povzročitelji⁸

Delež takih prometnih nezgod v Občini Kranj v izdaji Zdravje v občini 2023 v povprečju⁹ znaša 5,8 % in je statistično značilno nižji od povprečja preostale Slovenije (slika 9).

Od izdaje Zdravje v občini 2016¹⁰ do izdaje 2023 se je delež prometnih nezgod z alkoholiziranimi povzročitelji v Občini Kranj znižal (slika 10).

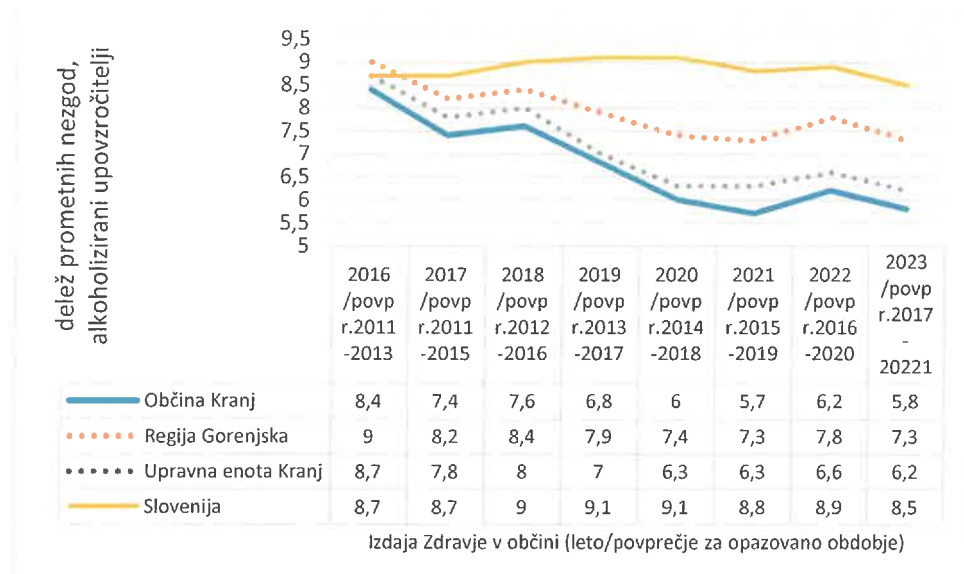

Slika 9. Prometne nezgode z alkoholiziranimi povzročitelji, občine, povprečje 2017-2021 (Vir: Zdravje v občini, izdaja 2023)

⁸ Delež nezgod, ki so jih povzročili alkoholizirani udeleženci, prikazuje nezgode, povzročene s strani alkoholiziranih udeležencev, glede na vse prometne nezgode v občini.

⁹ povprečje 2017-2021

¹⁰ Povprečje 2011-2013

Slika 10. Gibanje prometnih nezgod z alkoholiziranimi povzročitelji, Občina Kranj, Upravna enota Kranj, regija Gorenjska in Slovenija, Zdravje v občini, izdaje 2016-2023

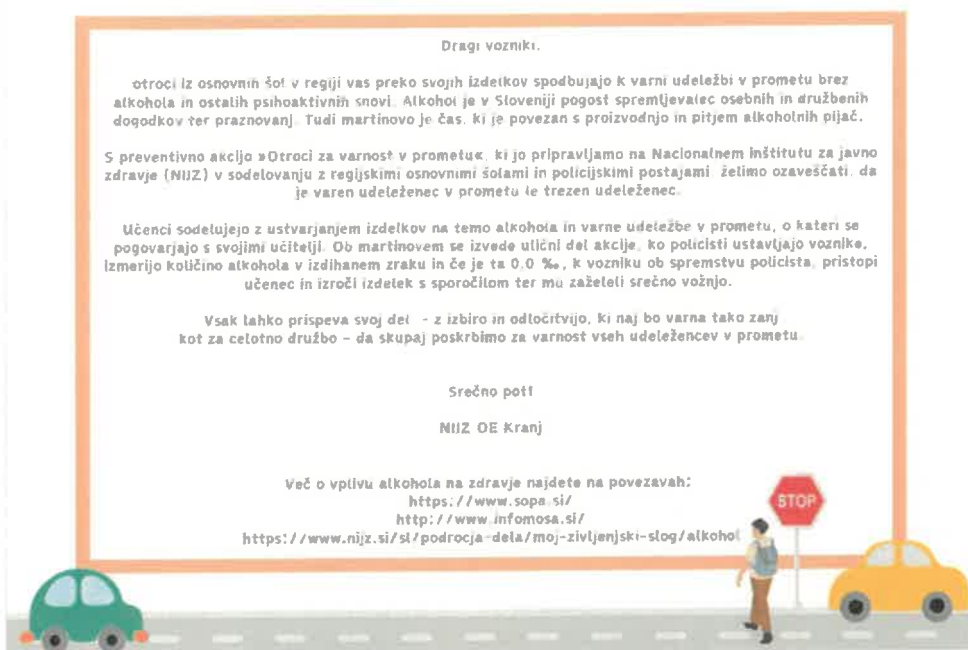
C. Sistem za zgodnje opozarjanje na pojav novih psihoaktivnih snovi (regijska SI EWS mreža)

V letu 2023 je bilo med partnerji izmenjanih 22 informaciji o novih PAS.

V drugi polovici leta 2023 (6.9.) smo organizirali in izvedli letno srečanje aktivnih članov regijskega EWS z Labirintom Kranj in GPU Kranj, Sektor za org. kriminaliteto.

D. Aktivnosti NIJZ Območne enote Kranj na področju zmanjševanja škode zaradi rabe PAS in nekemičnih zasvojenosti

- obeležitev Dneva brez cigarete (31.1.);
- predavanje o odgovorni strežbi alkohola za študente VŠGT Bled (april);
- Dan brez alkohola v okviru akcije Stop zasvojenosti v MO Kranj (9.3.);
- obeležitev Svetovnega dne brez tobaka (31.5.);
- obeležitev Dneva FAS 2023 ter ozaveščanje splošne in strokovne javnosti o nezdržljivosti nosečnosti in pitja alkohola (september);
- delavnica o nevarnostih pitja alkohola pri mladostnikih na Gimnaziji Franceta Prešerna Kranj (12.10.);
- akcija Otroci za varnost v prometu: v likovnem natečaju je sodelovalo 8 gorenjskih osnovnih šol, v katerih je pod vodstvom 33 mentorjev ustvarjalo več kot 500 otrok, v sodelovanju s šolami in policijsko upravo Kranj pa je bilo okoli martinovega na Gorenjskem skupaj izvedenih 5 uličnih akcij (slika 11);
- varovanje, ohranjanje in krepitev duševnega zdravja skozi programe Zdravje v vrtcu, mreža Zdravih šol (predstavitev Psihološke prve pomoči na strokovnem srečanju 14.3., posredovanje knjižice Kaj naj storim, da mi bo lažje), Nacionalni program duševnega zdravja (MIRA) (skozi celo leto);
- svetovanje mladim (odgovarjanje na vprašanja) na spletni strani To sem jaz.net v zvezi z motnjami hranjenja (skozi celo leto). »

Slika 11: Akcija otroci za varnost v prometu 2023

d) Osnovne šole MO Kranj (poročila za vse osnovne šole so skupaj s svetovalnimi službami pripravili ravnatelj šol; poročila je zbral g. Pavel Srečnik, vodja aktiva ravnateljev OŠ in ravnatelj OŠ Stražišče)

Osnovna šola Predoslje Kranj (Janja Sršen, ravnateljica)

Delavnice za učence Razred	Število učencev	Izvedene preventivne delavnice sofinancirane s strani LAS	Ostale izvedene preventivne delavnice
3.r	40		Beseda lahko udari močnejše kakor pest: Društvo za boljši svet
4.r	45		Ne bodi ovčka na internetu: SAFE.SI

5.r	36		Varovanje zasebnosti in uporaba družbenih omrežij: SAFE.SI
6.r	62		Spletni bonton: SAFE.SI
7.r	68	SAFE.SI: Spletno nasilje in ustrahovanje	
	68	Aleksandra Rožman: Superterapija	
	68	Društvo za boljši svet: Beseda lahko udari močneje kakor pest	
8.r	58	SAFE.SI: Lažne inf. in prevare na internetu	O trgovini z ljudmi: Slovenska Karitas
	58	Miha Kramli: Zasvojenost in odnos do psihoaktivnih snovi	Miha Kramli: Zasvojenost od računalniških iger
9.r	52		Ne nasilju in drogam, da prijateljstvu in pozitivnim vzornikom: Pravdič
	52		Vozim, vendar ne hodim: Vozim, Zavod za inovativno izobraževanje
<u>Predavanja za starše</u>	<u>Število</u>	<u>Izvedena preventivna predavanja sofinancirana s strani LAS</u>	<u>Ostala izvedena preventivna predavanja</u>
Starši	55	Nada Zupančič: Komunikacija z najstnikom Starši so bili vabljeni na predavanja preko Pozitivne psihologije in oddaj na temo zasvojenosti na programu Neodvisen TV	
<u>Predavanja za učitelje</u>	<u>Število</u>	<u>Izvedena preventivna predavanja sofinancirana s strani LAS</u>	<u>Ostala izvedena preventivna predavanja</u>
Učitelji	40	Nada Zupančič: Komunikacija z najstnikom Učitelji so bili vabljeni na predavanja preko Pozitivne psihologije in oddaj na temo zasvojenosti na programu Neodvisen TV	
Skupaj	456		

»Ocenjujemo, da so delavnice tudi v prihodnje nujno potrebne. S temami delavnic poskrbimo za duševno zdravje mladostnikov. Učence se usmerja v zdrav način življenja. Z izvajalci že vrsto let na šoli sodelujemo.

Staršem in učiteljem je bilo predavanje koristno, uporabno, podano s primeri iz realnega življenja. Dobili so veliko praktičnih napotkov in usmeritev. Učenci so dobili odgovore na svoja vprašanja, se naučili kako se odzvati v primeru spretnega nasilja, lažnih prevar na internetu. Seznanili so se s problematiko uživanja drog, skrbjo za duševno zdravje. Delavnice so učenci pohvalili.

Menimo, da je potrebno tematiki vplivu zasvojenosti z novimi tehnologijami še nadaljnje dati pozornost, prav tako vsebinam vezanim na izboljševanje odnosov med vrstniki ter skrbi za duševno zdravje otrok.«

VRTEC pri OŠ Predoslje Kranj

<u>Predavanja za starše</u>	<u>Število</u>	<u>Izvedena preventivna predavanja sofinancirana s strani LAS</u>	<u>Ostala izvedena preventivna predavanja</u>
starši	84	Miha Kramli: Vpliv zasvojenosti z novimi tehnologijami na razvoj otroka	
Vzgojitelji	6		

»Ocenjujemo, da so predavanja tudi v prihodnje nujno potrebna. Na ta način starši z osebnim stikom predavatelja lažje ozavešajo problematiko o tekoči temi. Glede na možnost zastavljanja vprašanj predavatelju po izvedenem predavanju starši dobijo odgovore na izraženo vzgojno težavo.

Staršem in vzgojiteljicam je bilo predavanje koristno, uporabno, podano s primeri iz realnega življenja. Dobili so veliko praktičnih napotkov in usmeritev. Predavanje je vključevalo primere težav in konkretne primere rešitev.

Mislimo, da je potrebno tematiki vplivu zasvojenosti z novimi tehnologijami še nadaljnje dati pozornost. Koristne teme bi bile na temo vzgojnih problemov in razvoja otroka v predšolskem obdobju.«

Osnovna šola Helene Puhar (Janez Cuderman, ravnatelj)

<u>Delavnice za učence</u> <u>Razred</u>	<u>Število učencev</u>	<u>Izvedene preventivne delavnice sofinancirane s strani LAS</u>	<u>Ostale izvedene preventivne delavnice</u>
7. – 9. razred NIS	23	Spletkarimo proti nasilju (Varni internet)	/
III. – VI. stopnja PPVI	23	Spletne skrivnosti (Varni internet)	/
8. in 9. razred NIS in II. – V. stopnja PPVI	33	Moč razstresanja (2 x 1 šolska ura) (S srcem k srcu)	/
III. – VI. stopnja PPVI	23	Širimo varno bližimo (S srcem k srcu)	/
5.a in 5.b razred NIS	14	Gradimo odnose, tudi take bose (Katja Kumše, s.p.)	/
II. – V. stopnja PPVI	15	Moje telo je moj zaklad (Lunina vila)	/
6. in 7. razred NIS	20	Če ne veš, vprašaj (Mavrični bojvniki)	/
1. – 5. razred NIS	40	Zobna preventiva (ZD Kranj)	/
1. – 3. razred NIS	12	Moje telo in higiena rok (ZD Kranj)	/
1. – 3. razred NIS	12	Mimi gre na potovanje (ZD Kranj)	/
5. razred NIS	14	Vem, kaj jem, zdrav način življenja (ZD Kranj)	/
4. in 5. razred NIS	28	Preprečevanje poškodb (2 x 1 šolska ura) (ZD Kranj)	/
6. in 7. razred NIS	21	Odraščanje (2 x 1 šolska ura) (ZD Kranj)	/

7. – 9. razred NIS	23	Temeljni postopki oživljanja (2 x 1 šolska ura) (ZD Kranj)	/
7. – 9. razred NIS	23	Nenadna obolenja (2 x 1 šolska ura) (ZD Kranj)	/
8. in 9. razred NIS	13	Spolnost (ZD Kranj)	/
IV. – VI. stopnja PPVI		Osebna higiena in moje telo (ZD Kranj)	/
II. – VI. stopnja PPVI	40	Pozitivna samopodoba in stres (2 x 1 šolska ura) (ZD Kranj)	/
5. – 9. razred NIS	48	Zasvojenost (3 x 1 šolska ura) (ZD Kranj)	/
5. – 9. razred NIS in II. – VI. stopnja PPVI	88	Kajenje (3 x 1 šolska ura) (ZD Kranj)	/
4. – 9. razred NIS in II. – VI. stopnja PPVI	102	Medvrstniško nasilje (6 x 1 šolska ura) (ZD Kranj)	/
II. – VI. stopnja PPVI	40	Higiena in varna spolnost (ZD Kranj)	/
<u>Predavanja za starše</u>	<u>Število</u>	<u>Izvedena preventivna predavanja sofinancirana s strani LAS</u>	<u>Ostala izvedena preventivna predavanja</u>
starši	23	Moč odnosov za otrokov razvoj zadovoljstva in fleksibilnosti(Polona Grief)	/
<u>Predavanja za učitelje</u>	<u>Število</u>	<u>Izvedena preventivna predavanja sofinancirana s strani LAS</u>	<u>Ostala izvedena preventivna predavanja</u>
učitelji	15	/	Lahko branje, (Pedagoška fakulteta, Jerneja Novšak Brce)
učitelji	56	/	Izzivi ADHD (Matic Novak)
učitelji	57	/	-Moč odnosov za otrokov razvoj zadovoljstva in fleksibilnosti (Polona Greif)
učitelji	52	/	Temne plati interneta (Suzana Čajčić)

»Menimo, da je preventiva v osnovnih šolah izredno pomembna. Pri populaciji naših učencev pa še toliko bolj. Potrebujejo nova znanja in informacije, hkrati pa prostor in možnost izražanja lastnih izkušenj, občutkov in čustev. Skozi preventivo in delavnice učenci pridobivajo in utrjujejo pomembne socialne veščine, pridobivajo znanja in izkušnje s pomembni življenjskih področij.

Evalvacija predavanja za starše vsako leto pokaže, da starši potrebujejo in sprejmejo informacije s področja vzgoje, odnosov, komunikacije, ... Želimo si večje udeležbe staršev, saj opažamo, da je za »naše« starše izmenjava izkušenj, pristopov, znanj, načinov pri delu z otroki s posebnimi potrebami, izrednega pomena.

Preventivne delavnice s strani učencev so vedno sprejete izredno pozitivno, kar izkazujejo tudi evalvacijski listi. Vsaka nova, zunanja oseba spodbudi zanimanje in pomeni pomembno popestritev dneva. Večinoma gre za tematike, ki so učencem poznane, zato je tudi sodelovanje učencev dobro. Na šoli imamo tudi veliko učencev tujcev – s preventivnimi delavnicami spodbujamo tudi spoštovanje različnosti med posamezniki,

sprejemanje drugačnih kultur, vrednot, norm in običajev. Običajno je vsako leto kdo od izvajalcev na novo, so pa tudi izvajalci s katerimi uspešno sodelujemo že več let. Ker gre za učence s posebnimi potrebami, izbiri izvajalcev in načinu izvedbe delavnice namenimo več časa. Veseli nas, da večina izvajalcev pozna oz. ima znanje s področja posebnih potreb učencev in so glede na skupino pripravljeno prilagoditi tako vsebino kot izvedbo delavnice. Velika pohvala na tem mestu gre Preventivni dejavnosti v okviru Centra za krepitev zdravja, ki jo izvajajo zaposleni ZD Kranj. Imajo izreden občutek in smisel za delo z našimi učenci. Tudi v prihodnje si želimo preventivnih delavnic s področja prekomerne uporabe zaslonov (računalniki, tv, tablice, telefoni, ...), saj opažamo, da je to še vedno alarmantno področje, ki mu moramo nameniti več pozornosti tako z vidika negativnega vpliva na posameznika kot z vidika negativnega vpliva na odnose. Prav tako so preventivne zdravstvene vsebine tiste, ki jih bomo tudi v prihodnje uvrščali na seznam dodatnih vsebin za učence.«

Osnovna šola Staneta Žaqaria Kranj (Marko Popit, ravnatelj)

<u>Delavnice za učence</u> <u>Razred</u>	<u>Število učencev</u>	<u>Izvedene preventivne delavnice sofinancirane s strani LAS</u>	<u>Ostale izvedene preventivne delavnice</u>
1.r	48		Promocija ustnega zdravja – Zdravstveni center Kranj Mimi gre na potovanje – Center za krepitev zdravja Kranj Varno s soncem – Center za krepitev zdravja Kranj Sistematski zdravniški pregledi, ZD Kranj Naj lepega praznovanja ne pokvari nezgoda - Center za krepitev zdravja Kranj
2.r	69		Promocija ustnega zdravja – Zdravstveni center Kranj Osebna higiena in moje telo – Center za krepitev zdravja Kranj Torbica prve pomoči- RK Kranj Naj lepega praznovanja ne pokvari nezgoda - Center za krepitev zdravja Kranj
3.r	56		Sistematski zdravniški pregledi, ZD Kranj Promocija ustnega zdravja – Zdravstveni center Kranj Zdrav način življenja – jabolko in čokolada?- Center za krepitev zdravja Kranj Naj lepega praznovanja ne pokvari nezgoda - Center za krepitev zdravja Kranj
4.r	63	Pogumno o otroštvu- superterapija – Inštitut	Promocija ustnega zdravja – Zdravstveni center Kranj Preprečevanje poškodb - Center za krepitev zdravja Kranj Naj lepega praznovanja ne pokvari nezgoda - Center za krepitev zdravja Kranj Psihologija zaščititi otroka
5.r	46		Naj lepega praznovanja ne pokvari nezgoda - Center za krepitev zdravja Kranj Promocija ustnega zdravja – Zdravstveni center Kranj Zasvojenost – Center za krepitev zdravja Kranj
6.r	60		Odraščanje – Center za krepitev zdravja Kranj

			Naj lepega praznovanja ne pokvari nezgoda - Center za krepitev zdravja Kranj Sistematski zdravniški pregledi, ZD Kranj Spletne brihtne-Varni internet
7.r	61	Kako se upreti pritiskom vrstnikov- Oaza Kranj	Naj lepega praznovanja ne pokvari nezgoda - Center za krepitev zdravja Kranj Pozitivna samopodoba in stres - Center za krepitev zdravja Kranj Spletne brihtne-Varni internet
8.r	44		Temeljni postopki oživljanja, krvavitve in odstranjevanje tujkov —Center za krepitev zdravja Kranj Pozitivna samopodoba in stres—Center za krepitev zdravja Kranj Sistematski zdravniški pregledi, ZD Kranj Naj lepega praznovanja ne pokvari nezgoda - Center za krepitev zdravja Kranj Spletne brihtne-Varni internet
9.r	63		Širjenje znanj o RK in krvodajalstvu – RK Kranj Vzgoja za zdravo spolnost —Center za krepitev zdravja Kranj Naj lepega praznovanja ne pokvari nezgoda - Center za krepitev zdravja Kranj Nenavadna obolenja —Center za krepitev zdravja Kranj
Starše	50	Delajmo skupaj z otroki , ne namesto njih- ga. Mateja Petrič (posvetovalnica za starše Novo Mesto)	
Učitelje	<u>50</u>		Mreža učečih se šol (šola za ravnatelje) Izobraževanje MS Teams/ varstvo osebnih podatkov Delajmo skupaj z otroki , ne namesto njih- ga. Mateja Petrič Podnebni cilji – ga. Tanja Cegnar DDK – dvig digitalne kompetentnosti

»Učenci so s temami preventivnih delavnic vsako leto zadovoljni, bolj uspešni učenci si želijo še več različnih delavnic. Učno šibkejšim učencem evalvacijski listi povzročajo nekaj težav, saj odgovorijo, da vse te vsebine oni poznajo in da se niso nič novega naučili. So pa veseli, da lahko izrazijo svoje misli. Na delavnicah sicer lepo sodelujejo, s predavatelji so zadovoljni. Tudi s strani predavateljev dobimo pozitivno povratno informacijo. Veseli nas, da se delavnice s strani Centra za krepitev zdravja Kranj nadaljujejo po planu in vsako leto v še večjem obsegu. Res bi pohvalili vse predavatelje, posebno g. Matjaža Livka, ki ga otroci z veseljem in zanimanjem poslušajo. Starši vsako leto na novo izražajo željo po predavanjih na aktualne teme, žal pa je kljub pravočasnemu vabilu in spodbudi udeležba s strani staršev slabo obiskana. Zaskrbljujoče pa je tudi dejstvo, da MOK vsako leto namenja manj sredstev za izvedbe preventivnih delavnic, čeprav bi jih učenci potrebovali vsako leto več. Zunanji predavatelji pa so izredno dragi, zato jih šole same težko financiramo.«

Osnovna šola Janeza Puharja Kranj (Klemen Markelj, ravnatelj)

<u>Delavnice za učence</u> <u>Razred</u>	<u>Število učencev</u>	<u>Izvedene preventivne delavnice sofinancirane s strani LAS</u>	<u>Ostale izvedene preventivne delavnice</u>
9.razred	53	Odvisnost/Kako se upreti pritiskom vrstnikov?	
8. razred			Droge in odvisnost
6. razred		Splet kot magnet za najstnike	

»Opažamo, da se več učencev sooča s padcem učnega uspeha. Nekateri so pri učnih in delovnih navadah v času šolanja od doma nazadovali. Posledično jim je upadla motivacija in volja do učenja, bolj so apatični, pri več učencih se je razvila anksioznost, odpor do šole. Še več uporabljajo elektronske naprave, socialna omrežja.

Večina učencev je delavnice pohvalila. Povedali so, da so se naučili nekaj novega in da so jim bile predstavljene teme zanimive in pomembne. Predlogov za nove teme niso podali.«

Osnovna šola Matije Čopa Kranj (Matija Horvat, ravnatelj)

<u>Delavnice za učence</u> <u>Razred</u>	<u>Število učencev</u>	<u>Izvedene preventivne delavnice sofinancirane s strani LAS</u>	<u>Ostale izvedene preventivne delavnice</u>
1. razred	61		ZDRAVE NAVADE - Zdrave navade in Higiena skozi zgodbo
2. razred	58		Osebna higiena
3. razred	18 49		»Hej ti se znaš postaviti zase?« - preprečevanje medvrstniškega nasilja Zdrav način življenja – vem kaj jem?
4. razred	43 44	»Komunikacija«, Društvo Za boljši svet	Preprečevanje poškodb
5. razred	42 66	»Jezni ptički«, Logout	Zasvojenost
6. razred	23 61		»Strpnost do drugih«, Društvo Za boljši svet Odraščanje – dve plati medalje
7. razred	19 39	»Nasilje in mladi« - mladinske delavnice, Društvo za preventivno delo, izvajalec Centerkontura	Duševno zdravje – pozitivna samopodoba in stres
8. razred	60 60		»Mi gremo po svoje«, Združenje Fortox Temeljni postopki oživljanja
9. razred	41		Vzgoja za zdravo spolnost E-cigarete Spanje Tehnike sproščanja Vsi drugačni, vsi ok
<u>Predavanja za starše</u>	<u>Število</u>	<u>Izvedena preventivna predavanja sofinancirana s strani LAS</u>	<u>Ostala izvedena preventivna predavanja</u>
starši	76	»Pomen očeta in matere v vzgoji otroka«, Zavod Mitikas Mekinje, Andrej Perko	

<u>Predavanja za učitelje</u>	<u>Število</u>	<u>Izvedena preventivna predavanja sofinancirana s strani LAS</u>	<u>Ostala izvedena preventivna predavanja</u>
učitelji		»Pomen očeta in matere v vzgoji otroka«, Zavod Mitikas Mekinje, Andrej Perko	

»Preventivne delavnice se nam zdijo pomembne in dobrodošle. Za marsikaterega otroka in mladostnika so preventivne delavnice v šoli edina priložnost, da se sreča z določenimi vsebinami na način, ki je varen in preverjen. Mogoče bi bil še večji učinek, če bi se lahko učenci preko več delavnic zunanjih izvajalcev srečevali z vsebinami bolj kontinuirano (ne samo z enkratnim dogodkom). Vseeno je tudi to koristno, saj dobijo izhodišča za medsebojni pogovor, nadaljnje raziskovanje morda se celo odločijo in poiščejo pomoč v šolski svetovalni službi.

Učenci so preventivne delavnice ocenili z ocenami med 4 in 5. Najbolj se jim je zdelo koristno, ko so predavatelji podali konkretne ideje oz. rešitve, kako ravnati, če se znajdejo v težavah (npr. situacije na spletu), prav tako so si zapomnili tudi primere oz. zgodbe vrstnikov, ki so bili predstavljeni v okviru delavnice. Napisali so tudi, da jim je všeč ker je predavatelj predstavil vsebino preko zgodbe, igre in s tem, da so se lahko aktivno udeleževali.

Starši so predavanje ocenili z 4,5. Tudi starši so izpostavili, da jih je prepričala uporabnost predavanega. vaše predloge glede tem delavnic v bodoče (napišite na katere teme je po vašem mnenju potrebno dati poudarek v bodoče).

V šolskem letu 2022/2023 smo načrtovali tudi preventivne zdravstveno vzgojne delavnice za učence 1. – 9. razreda, ki jih je izvajala ekipa strokovnjakov Centra za krepitev zdravja iz Zdravstvenega doma Kranj. Učence 2. – 5. razreda je enkrat mesečno obiskala tudi ekipa, ki izvaja zobozdravstveno vzgojo in preventivo. Teme zdravstveno vzgojnih delavnic, ki so bile izvedene so bile sledeče: 1. razred: ZDRAVE NAVADE - Zdrave navade in Higiena skozi zgodbo; 2. razred: OSEBNA HIGIENA; 3. razred: ZDRAV NAČIN ŽIVLJENJA – vem kaj jem?; 4. razred: PREPREČEVANJE POŠKODB; 5. razred: ZASVOJENOST; 6. razred: ODRAŠČANJE – dve plati medalje; 7. razred: DUŠEVNO ZDRAVJE – Pozitivna samopodoba in stres; 8. razred: TEMELJNI POSTOPKI OŽIVLJANJA; 9. razred: VZGOJA ZA ZDRAVO SPOLNOST; 9. razred: NARAVOSLOVNI DAN - VZGOJA ZA ZDRAVO ODRAŠČANJE (E-cigareta, spanje, tehnike sproščanja, Vsi drugačni, vsi ok).

Z zdravstveno vzgojnimi delavnicami smo želeli učence informirati in opolnomočiti na področju zdravja, tako telesnega kot tudi duševnega zdravja ter jih naučiti različnih socialnih veščin, ki učencem v današnji svetu življenja s telefoni primanjkujejo. Poleg tega smo se za posamezne teme delavnic dodatno odločili na podlagi problematike, ki smo jo opazili v šoli in v šolskem okolju. Tako smo izvedli predavanje o elektronskih cigaretah in drugih tobačnih izdelkih, uporabo katerih smo zaznali med učenci ter predavanje spanje, saj smo v šoli opažali neprespane mladostnike, ki pri pouku niso bili učinkoviti.

Izvajanje zdravstveno vzgojnih delavnic je pomembna zato, ker učenci mnogokrat nimajo informacij o zdravstvenih vsebinah ali pa so te napačne oziroma popačene. Med starejšimi učenci pogosto naletimo na različne strahove in duševne stiske, ki so nepodprte s strani staršev ali vrstnikov. Zato se mi zdi nujno, da v njihov svet vstopijo osebe, ki so dovolj strokovne in z njimi obravnavajo takšne vsebine. Kljub temu, da se veliko govori o duševnem zdravju, ta tema med mladimi in starši še vedno ostaja velik tabu.

Tudi učitelji podpirajo izvedbo zdravstveno vzgojnih delavnic, moti jih le to, da jih izvajajo v okviru pouka, zato iščemo načine, da bi jih v šolske dejavnosti vpletli na drugačen način in ne med rednimi urami pouka. Večina staršev podpira izvedbo preventivnih zdravstveno vzgojnih delavnic, čeprav se med njimi vse pogosteje najdejo tudi posamezniki, ki so mnenja, da učencem vsiljujemo prepovedane vsebine, ki bi jim lahko škodovali. Vsebine, ki se jim zdijo škodljive so vezane na teme o odraščanju in spolnosti ter informiranju o cepljenju proti HPV. Za takšne starše pripravimo spletno obvestilo in informativne povezave, kjer si lahko preberejo več o vsebinah zdravstveno vzgojne delavnice, ki bo potekala. Zanje kot tudi za učence so na šoli dostopna gradiva v obliki brošur in letakov, ki jih lahko odnesejo domov.

Izvedba preventivnih delavnic je tudi v prihodnjih letih nujno potrebna, saj učenci prepogosto na spletu naletijo na neustrezne informacije o vsebinah, ki jih zanimajo in niso dovolj kritični, da bi lahko ločili lažne informacije od tistih, ki so zanje ustrezne in pravilne. Ker so vzgojno zdravstvene delavnice zelo strokovne, nevsiljive ter primerne starosti učencev zelo pozitivno vplivajo nanje, učenci pa se jih vedno veselijo in se preko njih tudi veliko naučijo. S takšno obliko preventive bomo učencem omogočili zdrav razvoj in ustrezen življenjski slog v njihovem vsakdanu.«

Osnovna šola Jakoba Aljaža Kranj (Lucija Rakovec, ravnateljica)

<u>Delavnice za učence</u> Razred	<u>Število učencev</u>	<u>Izvedene preventivne delavnice sofinancirane s strani LAS</u>	<u>Ostale izvedene preventivne delavnice</u>
6.r	62	Učinkovito soočanje s stresom (Društvo za boljši svet)	
6.r	54	Bontonček (Društvo YHD, Domen Retelj, Katrin Modic)	
6.r	62		Lepa beseda odpira vsa vrata (Društvo za boljši svet)
7.r	75	Alkohol, cigareti? Ne, hvala. (Društvo za boljši svet)	
7.r	65	Kdo je glavni-ti ali stroj? Tilen Hočevnar - Logout	
1. -9.r			Zdravstvene vsebine, Center za krepitev zdravja
6.r	70		Varnost na internetu, Teja Toman
4.-7.r	190		Medvrstniško nasilje, policist Duško Preradović
9.r	50		Pasti mladih, policist Duško Preradović
9.r	50		Vozim, vendar ne hodim, Zavod vozim
<u>Predavanja za starše</u>	<u>Število</u>	<u>Izvedena preventivna predavanja sofinancirana s strani LAS</u>	<u>Ostala izvedena preventivna predavanja</u>
starši	60	Šola in starši (Damjana Šmid)	
starši	54	Zdravi možgani – zdravi otroci (Jani Prgič)	
starši	26		Upravljanje čustev za boljše odnose v šoli (Izidor Gašperlin)
<u>Predavanja za učitelje</u>	<u>Število</u>	<u>Izvedena preventivna predavanja sofinancirana s strani LAS</u>	<u>Ostala izvedena preventivna predavanja</u>
učitelji	20	Zdravi možgani – zdravi otroci (Jani Prgič)	
učitelji	52		Nenadna obolenja (Center za krepitev zdravja)
učitelji	52		Varstvo osebnih podatkov (Data info)
učitelji	50		Dan za zdravje (Center za krepitev zdravja)
učitelji	54		Varstvo pri delu
učitelji	50		Močni v stresnih situacijah, Mirjana Jelanič

»Preventivne delavnice za učence so nujno potrebne in pomembne za šolski prostor. V primeru med vrstniškega nasilja (žaljenje, fizično nasilje, spletno nasilje) se na naše prošnje vedno odzove rajonski policist g. Preradović, ki z učenci ob določenem dogodku preventivno deluje pri reševanju težav. Njegova pomoč je brezplačna. Če bi se obračali na zunanje ponudnike delavnic, ne bi imeli dovolj sredstev, da bi to pokrili. Prav tako pozitivno in učinkovito ocenjujemo zdravstvene delavnice Centra za Krepitev zdravja, ki se sistematično izvajajo 2 uri na razred v vseh oddelkih. Z delavnicami odvisnosti pokrijemo le dve

generaciji z dvema zunanjima izvajalcema. Le ti pa prinesejo v šolo nove ideje in rešitve in so med učenci dobro sprejeti. Tovrstne delavnice bi si želeli izvajati od 5. do 9. razreda.

Preventivne delavnice in predavanja so s strani učencev dobro sprejeta, prav tako s strani staršev, ki so na predavanju prisotni. Na predavanju Zdravi možgani – zdravi otroci so na primer starši komentirali in dajali naslednje predloge: odlično predavanje, predavatelj je odprl tudi teme, ki so nekako tabu: kontracepcijske tablete, pornografija; Jani Prgić nikoli ne razočara; zelo zgoščene informacije, res je že sam ogled izobraževanja del sporočila izobraževanja; pohvala - jasna razlaga, uporabne informacije in konkretni nasveti. osvetlitev tem, o katerih se redko pogovarjamo; odlično predavanje, ki bi ga moral slišati vsak starš in vsak pedagoški delavec; g. Prgić ima vedno zanimiva in tako realna predavanja, da ga je užitek poslušati; hvala za vse nove, zanimive, pomembne informacije; s strani šole še več takih spletnih predavanj.

Učenci delavnice vedno ocenijo s povprečjem ocen nad 4,5. Izvajalcev ne menjamo vsako leto, saj imamo z njimi dobre izkušnje. Vedno pa poskušamo izbirati med cenovno najbolj ugodnimi.

Želimo si izvajati delavnice za izboljšanje samopodobe ter tematsko podobne delavnice, saj opažamo, da se veliko otrok in mladostnikov sooča s slabo samopodobo, anksioznostjo ter drugimi čustvenimi stiskami, ki vodijo v vse večje vedenjske težave. Zadnji dve leti se srečujemo s povečano vzgojno problematiko. Starši izvajajo pritiske, kako naj v šoli rešujemo težave in zakaj vse smo odgovorni. Pričakujejo organizacijo in izvajanje številnih predavanj. Ko jih organiziramo, pa se jih udeležijo v zelo majhnem odstotku. Predlagamo izvedbo predavanj za starše s sodelovanjem drugih šol, npr. tri šole na Planini bi lahko skupaj ponudile tri predavanja za starše, vsakič na drugi šoli.«

Osnovna šola Stražišče Kranj (Pavel Srečnik, ravnatelj)

<u>Delavnice za učence</u> <u>Razred</u>	<u>Število učencev</u>	<u>Izvedene preventivne delavnice sofinancirane s strani LAS</u>	<u>Ostale izvedene preventivne delavnice</u>
1.R	98		Zdrave navade – dipl.m.s. ZD Kranj
2.R	86		Osebna higiena - dipl.m.s. ZD Kranj
3.R	126		Zdrav način življenja - dipl.m.s. ZD Kranj
4.R	111		Preprečevanje poškodb - dipl.m.s. ZD Kranj
5.R	96		Zasvojenost- dipl.m.s. ZD Kranj
6.R	140	Alkohol, cigareti? NE, HVALA. Društvo za boljši svet	Oodraščenje- dve plati medalje - dipl.m.s. ZD Kranj
7.R	111		Duševno zdravje – Pozitivna samopodoba in stres – dipl.m.s. ZD Kranj
8.R	122	ČE NE VEŠ? (VPRAŠAJ?) Mavrični bojevniki Alkohol, cigareti? NE, HVALA. Društvo za boljši svet	Medsebojni odnosi - psihologinja ZD Kranj
9.R	101		Vzgoja za zdravo spolnost- dipl.m.s. ZD Kranj
<u>Predavanja za starše</u>	<u>Število</u>	<u>Izvedena preventivna predavanja sofinancirana s strani LAS</u>	<u>Ostala izvedena preventivna predavanja</u>
starši	41	Kako pristopiti k otroku v času pubertete in ga motivirati za učenje, Nada Zupančič	

<u>Predavanja za učitelje</u>	<u>Število</u>	<u>Izvedena preventivna predavanja sofinancirana s strani LAS</u>	<u>Ostala izvedena preventivna predavanja</u>
	50		Elektronske cigarete in drugi novejši izdelki s tobakom ali nikotinom, Nacionalni institut za javno zdravje

»Preventivne delavnice in predavanja so zelo dobro sprejeta pri učencih in starših, zato si sodelovanja z LAS-om želimo še naprej. Predlagamo, da se možnost delavnic za učence razširi na več generacij, oz. prepusti šoli, da izbere katerim učencem bodo namenjene delavnice.

V bodoče je potrebno dajati poudarek na varno uporabo interneta, skrb zase, duševno zdravje in zdrav način življenja.«

Vrtec pri OŠ Stražišče Kranj

<u>Predavanja za starše</u>	<u>Število</u>	<u>Izvedena preventivna predavanja sofinancirana s strani LAS</u>	<u>Ostala izvedena preventivna predavanja</u>
starši	10	Težave v odraščanju – usoda ali izziv, Radovan Radetič	

»Preventivne delavnice in predavanja so zelo dobro sprejeta pri učencih in starših, zato si sodelovanja z LAS-om želimo še naprej.

V bodoče je potrebno dajati poudarek na skrb zase, partnerski odnos, postavljanje mej, predšolski otrok in računalnik.«

Osnovna šola Simona Jenka Kranj (Ingrid Klemenčič, ravnateljica)

<u>Delavnice za učence Razred</u>	<u>Število učencev</u>	<u>Izvedene preventivne delavnice sofinancirane s strani LAS</u>	<u>Ostale izvedene preventivne delavnice</u>
6.a	23	Mladi in spletno nasilje	Boj proti trgovini z ljudmi 9.r
6.b	20	Mladi in spletno nasilje	Zdravstvene delavnice od 1. do 9. r
6.c	23	Mladi in spletno nasilje	Mladinske delavnice za 8. in 9. r
6.č	20	Mladi in spletno nasilje	Učenje za življenje 7.r
7.a	18	Jezni ptički	Teden otroka 1. r - 5. r
7.b	22	Jezni ptički	Teden vseživljenjskega učenja 4.- 5. r
7.c	21	Jezni ptički	Torbica prve pomoči 1.r
7.č	20	Jezni ptički	Teden rdečega križa 1. -9.r
			Noč knjige 4. r – 5. r
			Noč branja 6.r – 9.r
			Medvrstniško nasilje 5. r - 9. r
			Lov na pozornost 7.r
			Varno v prometu 1.r - 2. r
<u>Predavanja za učitelje</u>	<u>Število</u>	<u>Izvedena preventivna predavanja sofinancirana s strani LAS</u>	<u>Ostala izvedena preventivna predavanja</u>
učitelji	80	/	Učenci z ADHD (Matic Novak)
	80		Pasti preverjanja in ocenjevanja (Alen Kofol)
	80		Prehod učencev iz vrtca v šolo (ZŠRS)
	80		Komunikacija (Dora Mugnaioni)
	80		Delovni čas v VZ (Jadranka Zupanc - SVIZ)
	30		Varstvo pri delu
	108		Varovanje osebnih podatkov

»Strokovni delavci opažamo, da so današnji učenci precej drugačni od otrok izpred nekaj generacij. Po eni strani zelo hitro usvajajo znanja, po drugi strani pa so gibalno bistveno manj sposobni, vedno več jih ima motnje pozornosti, govorne motnje, spet drugi imajo težave z regulacijo čustev, prilagajanjem realnemu okolju ali s socializacijo.

Zato menimo, da so vsa predavanja, ki imajo namen preventive nujno potrebna. Kot šola si želimo še več preventivnih delavnic, ki jih izvajajo zunanji izvajalci, kajti le ti so strokovnjaki na svojih področjih. Učencem in staršem predajajo informacije, ki so za njihovo odraščanje izredno pomembni, v učnih načrtih pa je na teh temah premalo poudarka. Zato so po naših izkušnjah nujno potrebna, da lahko naslovimo aktualne teme, s katerimi se soočajo učenci in starši. Ker so predavanja in delavnice zelo drage, jih šola ne more zagotoviti v takšnem številu, kot bi si jih želela oziroma kolikor bi jih učenci in starši potrebovali. Iz evalvacijskih listov je bilo razvidno, da smo za lansko šolsko leto izbrali prave delavnice. Učenci so bili zadovoljni z izborom predavateljev in same teme predavanj. Učenci poročajo, da bi si želeli več takih vsebin.

V bodoče bi si želeli razbremeniti in naučiti starše kako se približati svojim otrokom in na kakšen način reševati stiske in težave lastnih otrok, jih motivirati za šolsko delo, postaviti meje in pri njih vztrajati... Ker učenci veliko časa preživijo s telefoni in na družbenih omrežjih, so navajeni da lahko kadarkoli in karkoli jih zanima pogledajo na internet, se na starše s svojimi težavami ne obračajo. Tako so velikokrat prehitro seznanjeni z vsebinami, ki niso primerne za njihovo starost.

Pri učencih se kažejo velike težave na področju socialnih veščin, soočanja s stresom, reševanjem težav v medvrstniških odnosih, nasilne komunikacije tako na spletu kot v medosebnih odnosih in pomanjkanju empatije do sočloveka. Predvidevamo, da bomo morali v prihodnje večji poudarek nameniti tudi ozaveščanju o odvisnostih, tako kemičnih kot nekemičnih.«

Vrtec pri OŠ Simona Jenka Kranj

Predavanja za starše	Število	Izvedena preventivna predavanja sofinancirana s strani LAS	Ostala izvedena preventivna predavanja
starši	/	/	Jesensko srečanje
starši	Od 30-45		Delavnice pred novoletnim sejmom
	Od 30-45		Novoletni sejem
	Od 30-45		Sodelovanje pri spoznavanju različnih poklicev
	Od 30-45		Zaključno srečanje
	Od 30-45		Psihološko svetovanje (Špela Debeljak)
<u>Predavanja za vzgojitelje</u>	<u>Število</u>	<u>Izvedena preventivna predavanja sofinancirana s strani LAS</u>	<u>Ostala izvedena preventivna predavanja</u>
	6		Psihološko svetovanje (Špela Debeljak)
	6		Torbica prve pomoči
	6		Prehod učencev iz vrtca v šolo (ZŠRS)
	6		Komunikacija (Dora Mugnaioni)
	6		Delovni čas v VZ (Jadranka Zupanc - SVIZ)
	3		Varstvo pri delu
	6		Varovanje osebnih podatkov

»Predavanja za starše in strokovne delavce so nujno potrebna za rast in razvoj posameznika. Opažamo, da so današnje generacije otrok bistveno drugačne od otrok prejšnjih generacij. Po eni strani zelo hitro usvajajo znanja, po drugi strani pa so gibalno bistveno manj sposobni, vedno več jih ima motnje pozornosti, govorne motnje, nekateri celo razvijejo (pre)občutljivost na zvok, svetlobo ali teksturo, spet drugi imajo težave z regulacijo čustev, prilagajanjem realnemu okolju ali s socializacijo.

Starši se obračajo na strokovne delavke s prošnjo kako postaviti meje svojemu otroku. Zato za starše predlagamo naslednja izobraževanja z naslovom Postavljanje meja, Digitalizacija v zgodnji dobi, Aktivno

preživljanje prostega časa, Moj otrok to zmore, ... Za strokovne delavce pa bi si želeli več predavanj na teme: govorno jezikovno področje (izobraževanje izreke in vsakodnevne vaje, ki jih vzgojiteljice lahko izvajajo v skupini); gibalne delavnice; vzgojno zahtevni otroci in postavljanje meja; gozdna pedagogika...«

Osnovna šola Franceta Prešerna Kranj (Sonja Grilc, ravnateljica)

<u>Delavnice za učence</u> <u>Razred</u>	<u>Število učencev</u>	<u>Izvedene preventivne delavnice sofinancirane s strani LAS</u>	<u>Ostale izvedene preventivne delavnice</u>
7. A, B, C	65	Alkohol, tobak in druge nelegalne droge	
5. A, B, C, Č	83	Beseda lahko udari močnejše kakor pest	
1.r			Zdravstvena higiena – ZD Kranj, Varna pot v šolo – policist svetuje, Zdravi zobki – ZD Kranj
2.r			isto
3.r			isto
4.r			Zobna preventiva – ZD Kranj
5.r			isto
6.r			isto
8.r			Zobna preventiva – ZD Kranj
<u>Predavanja za starše</u>	<u>Število</u>	<u>Izvedena preventivna predavanja sofinancirana s strani LAS</u>	<u>Ostala izvedena preventivna predavanja</u>
starši	28	Nada Zupančič, Kako motivirati (najstnika) za učenje	
starši	79		Varni internet, Tilen Dominko, Varna uporaba spletnih omrežij
<u>Predavanja za učitelje</u>	<u>Število</u>	<u>Izvedena preventivna predavanja sofinancirana s strani LAS</u>	<u>Ostala izvedena preventivna predavanja</u>
učitelji	Približno 57	/	Varnost pri delu, požarna varnost
			Delo z zahtevnejšimi sogovorniki (v dveh delih), Mladinski dom Jarše
			Problem pretvorimo v korist-otroci z motnjo ADHD, Modra akademija

»Predavanja in delavnice so zelo priporočljive tako za učence kot za starše. Glede na družbene težave in vedno več težav na področju duševnega zdravja otrok in mladostnikov bi bilo potrebno več pozornosti in financ nameniti prav preventivi.

Tako starši kot učitelji pozitivno pozdravljajo vsakršno predavanje, usmeritve na področju vzgoje in izobraževanja. Družba se zelo hitro spreminja in prav zato je še toliko večja potreba po predavanjih različnih vsebin.

Pojavlja se vedno večja potreba za področje duševnega zdravja (anksioznost, depresija...), za področje različnih odvisnosti (družbena omrežja, odvisnost od mobilnih telefonov...).«

VRTEC ob šoli, Kokrica, Cesta na Brdo 45 a, 4000 Kranj

<u>Predavanja za starše</u>	<u>Število</u>	<u>Izvedena preventivna predavanja sofinancirana s strani LAS</u>	<u>Ostala izvedena preventivna predavanja</u>
starši	35	Zdenka Zalokar Divjak, Vzgoja samostojnega in odgovornega otroka	

<u>Predavanja za vzgojitelje</u>	<u>Število</u>	<u>Izvedena preventivna predavanja sofinancirana s strani LAS</u>	<u>Ostala izvedena preventivna predavanja</u>
vzgojitelji	7		Varnost pri delu, požarna varnost
	7		Delo z zahtevnejšimi sogovorniki (v dveh delih) Mladinski dom Jarše

»Ocenjujemo, da so predavanja za starše vsekakor koristna in potrebna, saj starši poleg vseh možnih svetovanj in dostopnosti informacij na družbenih omrežjih potrebujejo jasne usmeritve, ki so usmerjene bolj praktično in na konkretno vzgojno problematiko.

Nekateri starši so zelo zadovoljni s predavanji, drugi manj, kar je posledica različnih vzgojnih pristopov staršev. Poudarjanje permisivne vzgoje v zadnjih letih se je izkazala za vzgojno neustrezno.

Potrebno je razširiti različnost oz. ponuditi vsebinsko različne tematike. V ospredje prihajajo potrebe po opolnomočenju staršev glede pretirane rabe in uporabe družbenih omrežij, mobilnega telefona.«

Osnovna šola Orehek (Drago Zalar, ravnatelj)

<u>Delavnice za učence Razred</u>	<u>Število učencev</u>	<u>Izvedene preventivne delavnice sofinancirane s strani LAS</u>	<u>Ostale izvedene preventivne delavnice</u>
1. r.	59	/	Zdrave navade, Center za krepitev zdravja; »Zdrav slovenski zajtrk«; Sistematski zdravniški pregled, ZD Kranj; Zdravi zobki, Zobna poliklinika; Nenadna obolenja, Matjaž Livek; Mesec varne rabe interneta, Safe.si; Lepa beseda lepo mesto najde, Marko Juhant.
2. r.	65	/	Osebna higiena, Center za krepitev zdravja; »Zdrav slovenski zajtrk«; Zdravi zobki, Zobna poliklinika; Nenadna obolenja, Matjaž Livek; Mesec varne rabe interneta, Safe.si; Lepa beseda lepo mesto najde, Marko Juhant.
3. r.	41	/	Zdrav način življenja, Center za krepitev zdravja; »Zdrav slovenski zajtrk«; Sistematski zdravniški pregled, ZD Kranj; Nenadna obolenja, Matjaž Livek; Zdravi zobki, Zobna poliklinika; Mesec varne rabe interneta, Safe.si; Lepa beseda lepo mesto najde, Marko Juhant.
4. r.	64	Superterapijice, Aleksandra Rožman	Preprečevanje poškodb, Center za krepitev zdravja; »Zdrav slovenski zajtrk«; Varnost v prometu; Zdravi zobki, Zobna poliklinika; Nenadna obolenja, Matjaž Livek; Mesec varne rabe

			interneta, Safe.si; Lepa beseda lepo mesto najde, Marko Juhant.
5. r.	54	»Naj ne vodi te sila, ampak spletne pravila«, Klavdija Kordiš	Zasvojenost, Center za krepitev zdravja; »Zdrav slovenski zajtrk«; Varno s kolesom v šolo; Zdravi zobki, Zobna poliklinika; Nenadna obolenja, Matjaž Livek ; Mesec varne rabe interneta, Safe.si; Lepa beseda, Marko Juhant.
6. r.	73	/	Odraščanje, Center za krepitev zdravja; »Zdrav slovenski zajtrk«; Sistematski zdravniški pregled, ZD Kranj; Nenadna obolenja, Matjaž Livek ; Mesec varne rabe interneta, Safe.si; Spoštovanje, Marko Juhant.
7. r.	73	/	Duševno zdravje (samopodoba, stres), Center za krepitev zdravja; »Zdrav slovenski zajtrk«; Nenadna obolenja, Matjaž Livek ; Mesec varne rabe interneta, Safe.si; Spoštovanje, Marko Juhant.
8. r.	68	/	Medsebojni odnosi, Center za krepitev zdravja; »Zdrav slovenski zajtrk«; Sistematski zdravniški pregled, ZD Kranj; Nenadna obolenja, Matjaž Livek; Mesec varne rabe interneta, Safe.si; KO - Kaj me zanima, kakšen sem, KIK, M. Vene; Spoštovanje, Marko Juhant, Kemične in nekemične zasvojenosti, Miha Kramli; Čustva, Teja Tomažin.
9. r.	63	/	Vzgoja za zdravo spolnost, Center za krepitev zdravja; »Zdrav slovenski zajtrk«; Predstavitev srednjih šol , M. Vene; Nenadna obolenja, Matjaž Livek; Predstavitev razpisa za vpis v SŠ, M. Vene; Mesec varne rabe interneta, Safe.si; Spoštovanje, Marko Juhant; Čustva, Teja Tomažin; Kemične in nekemične zasvojenosti, Miha Kramli.
Predavanja za starše	Število	Izvedena preventivna predavanja sofinancirana s strani LAS	Ostala izvedena preventivna predavanja
starši	39	Vpliv gibanja na razvoj in učenje-Razvijajmo otrokove možgane, Tatjana Jakovljević	
Starši 9.r.	63		Predstavitev Razpisa za vpis v srednjo šolo, Marjeta Vene

starši	50		Nenadna obolenja, Matjaž Livek
Starši 2., 3.r.	64		Moj otrok v šoli, Duša Geč, Petra Podlogar
Starši 4., 5.r.	75		Organizacija učenja, Duša Geč, Petra Podlogar
Predavanja za učitelje	Število	Izvedena preventivna predavanja sofinancirana s strani LAS	Ostala izvedena preventivna predavanja
učitelji	56	/	Uporaba in namen prilagoditev v procesu poučevanja, Ksenija Funa
učitelji	56	/	Temeljni postopki oživljanja; Ali sem fit, Center za krepitev zdravja
učitelji	58	/	Psihoaktivne snovi in mladostniki, Labirint
učitelji	56	/	Varovanje osebnih podatkov - GDPR, Božidar Popović, Datainfo
učitelji	58	/	V dobri energiji je (vaša) moč, Eva Boštjančič

»Preventivne aktivnosti podprte s strani LAS-a tako za učence kot starše so bile v tem šolskem letu v celoti spet izvedene v šoli. Prav tako so vse preostale preventivne dejavnosti neizogibne vzgojno-izobraževalne vsebine, ki so pomembna šola za življenje vseh deležnikov. Prepričani smo, da ima neposredni stik z izvajalcem oz. predavateljem precejšen vpliv, ki blaži medijski vpliv. Podpiramo tovrstna srečanja in v bodoče morajo biti še naprej del letnega delovnega načrta šole.

Mnenja udeležencev iz evalvacijskih listov so bila pozitivna. Prisotni so bili zadovoljni z izvedbo, predavanja so bila ocenjena z dobrimi ocenami. Prisotni so izvedeli kaj novega, dobili koristne informacije in spoznavali poti kako naprej pri delu s svojimi otroki oz. učenci.

V bodoče bo potrebno še naprej krepiti vzgojne vsebine, kot so postavljanje meja, kritično razmišljanje, razumevanje vrednot, ozaveščanje staršev o pomenu vpliva medijev, skrb za celostni razvoj otroka, zdrav življenjski slog... Zanimivo bi bilo organizirati predavanja vplivnega predavatelja in mu omogočiti prostor, na katerega bi bili vabljeni širše množice, ki jih zanima vzgoja in izobraževanje mladih.«

e) Srednje šole MO Kranj (poročilo za vse srednje šole je zbrala ga. Vera Dušak Prevc, svetovalna delavka Gimnazije Franceta Prešerna)

Gimnazija Kranj

Delavnice za dijake Letnik	Število dijakov	Izvedene preventivne delavnice sofinancirane s strani LAS	Ostale izvedene preventivne delavnice
1.-4. letnik (mešano v okviru Dneva ZaMe)	50	»Tanka črta odgovornosti – model za izboljšanje učinkovitosti in psihološke kondicije«	/
1.-4. letnik (mešano v okviru Dneva ZaMe)	100	»Samopodoba – rajanje, razvijanje in pozitiven pristop k samemu sebi in življenjskim izzivom«	/
1.-4. letnik (mešano v okviru Dneva ZaMe)	95	»Samopodoba – rajanje, razvijanje in pozitiven pristop k samemu sebi in življenjskim izzivom«	/

Vsi oddelki 3. letnika (v vsakem oddelku posebej)		»Obvladovanje stresa in kako videti sebe ter druge«	/
3. a	20		
3. b	29		
3. c	26		
3. č	28		
3. d	25		
3. e	25		
3. f	28		
3. g	26		
1.-4. letnik (mešano v okviru Dneva ZaMe)	53	/	»Vozim, vendar ne hodim«
Vsi oddelki 1. letnika	240	/	»Šola ni stres«
Vsi oddelki 2. letnika	235	/	»Instagram – popačena podoba realnosti«
Vsi oddelki 3. letnika	228	/	»Iskreno o spolnosti«
Predavanja za učitelje	Število	Izvedena preventivna predavanja sofinancirana s strani LAS	Ostala izvedena preventivna predavanja
učitelji	70	/	»Pomagaj sebi, pomagaj drugim«

»Ocenjujemo, da so izvajanja tovrstnih delavnic in predavanj v bodoče zelo pomembna. Že iz evalvacijskih listov dijakov je razvidno, da se jim zdijo tovrstne delavnice uporabne, saj izvedo veliko novega, obenem pa jim predava nekdo drug, ne le profesorji. Menimo, da delavnice in predavanja dajo dijakom veliko misliti, spodbujajo njihovo empatijo in pomagajo, da morda v prihodnosti ne bodo storili česa, kar bodo obžalovali. Opolnomočijo jih z novimi znanji in tehnikami, kako se spoprijemati s stresom, samopodobo in socialnimi situacijami.

Učitelji, ki so bili na dejavnostih spremljevalci, so izrazili navdušenje nad predavatelji in njihovim načinom pristopa k najstnikom. Povedali so, da sami seveda predvsem kot razredniki lahko pomagajo dijakom, vendar niso strokovnjaki na področju duševnega zdravja. Dijaki so izrazili interes za še več delavnic, kjer bodo lahko aktivno sodelovali, saj jim zelo pomagajo pri spoprijemanju s težavami.

Po našem mnenju je še vedno potrebno dajati poudarek na duševno zdravje, saj imajo mladi vse več psihičnih težav. Zelo zaželeno je, da se čim več obravnava tudi spletno in medvrstniško nasilje.«

Šolski center Kranj, za Srednjo tehniško šolo in Strokovno gimnazijo skupaj

Delavnice za dijake Letnik	Število dijakov	Izvedene preventivne delavnice sofinancirane s strani LAS	Ostale izvedene preventivne delavnice
1. letnik	340		Šola ni stres – Zdravstveni dom Kranj
1. Letnik	340		Temeljni postopki oživljanja Zdravstveni dom Kranj
2. letnik	310	Nelegalne droge – društvo OAZA	
2.letnik	310	Zasvojenost z računalnikom - Alteršola	
2. letnik	310		Instagram – popačena realnost Zdravstveni dom Kranj
3. letnik	260		Iskreno o spolnosti,

			Zdravstveni dom Kranj
4. letnik	180		Zakaj je spanje kul in stres ne tako zelo, Zdravstveni dom Kranj
1. letnik (PTI)	50		Nenadna obolenja – Zdravstveni dom Kranj

»Delavnice in predavanja so po našem mnenju potrebne zato, ker je v obveznih predmetnikih premalo vsebin z navedeno tematiko. Poleg tega ocenjujemo, da je dobro, da o teh vsebinah govorijo tudi zunanji predavatelji.

Dijaki so predavanja/delavnice ocenili zelo dobro.

Navedene teme so ustrezne.«

Šolski center Kranj, za Srednjo ekonomsko, gradbeno in storitveno šolo

Delavnice za dijake Letnik	Število dijakov	Izvedene preventivne delavnice sofinancirane s strani LAS	Ostale izvedene preventivne delavnice
1. letnik	247 244 244		Temeljni postopki oživljanja odraslega Brokoli ali čokolada, prehrana mladih Srednja šola ni stres – kako si postaviti cilje in imeti dobro samopodobo
2. letnik	137 135 102	Zasvojenost z računalnikom Nelegalne droge (nevrobiologija zasvojenosti)	Vaje za moč
3. letnik	81 27		Iskreno o spolnosti Nenadna obolenja
4. letnik	63 88		Nenadna obolenja Vozim, vendar ne hodim

»Delavnice na temo zasvojenosti s telefoni so se izkazale kot zelo smiselne, saj je zasvojenosti s tehnologijo med mladimi vedno več. Poleg zasvojenosti s tehnologijo bi bilo smiselno vključiti tudi delavnice, ki nagovarjajo temo nasilja (tako fizičnega, kot tudi vedno bolj prisotnega spletnega psihičnega nasilja).

Dijaki s pomočjo evalvacijskih listov ocenjujejo delavnice kot zanimive in poučne. Izpostavljajo aktualnost teme in pridobljenih informacij na teh delavnicah.

Smiselno bi bilo nekoliko več poudarka dati še na naslednje teme: nasilje (fizično in verbalno), obvladovanje stresa, primerna komunikacija, izražanje čustev, strpnost in sobivanje z drugačne mislečimi.«

Gimnazija Franceta Prešerna

<u>Delavnice za dijake</u> <u>Letnik</u>	<u>Število dijakov</u>	<u>Izvedene preventivne delavnice sofinancirane s strani LAS</u>	<u>Ostale izvedene preventivne delavnice</u>
1. letniki	120 dijakov, 5 oddelkov	»Kako si« krepitev duševnega zdravja -izvajalka ga. Janja Frelj Gorjanc	
2. letniki	150 dijakov , 6 oddelkov	Nelegalne droge, izvedel g. Drago Sukič, Društvo Oaza	
3. letniki	120 dijakov, 5 oddelkov		»Mladi, varnost, nasilje in droge«, izvajalec g. Janez Pravdič, november 2022
4. letniki	120 dijakov, 5 oddelkov		Nenadna obolenja, 1 šolska ura skupaj za vse 4. letnike, predavatelj Matjaž Livk, Center

			za krepitev zdravja, Zdravstveni dom Kranj
2. letniki, 3. letniki	150 dijakov, 8 oddelkov		Spolno prenosljive bolezni, predavanje za dijake 2. in 3. letnikov pri BIO, izvedla Špela Cvetrežnik, Center za krepitev zdravja
3. letniki	120 dijakov, 5 oddelkov		»Iskreno o spolnosti«, predavateljica ga. Špela Cvetrežnik, po 1 šolska ura na razred, Center za krepitev zdravja, Zdravstveni dom Kranj, marec, april 2023
1. letniki	140,7 oddelkov		TPO – temeljni postopki oživiljanja, po 2 šolski uri, izvajalci iz Centra za krepitev zdravja, ZD Kranj
1. letniki	140, 7 oddelkov		Vaje za moč, po 1 šolska ura v vseh oddelkih 1. letnikov, izvajalec kineziolog Grega Končar iz Centra za krepitev zdravja, ZD Kranj
1. letniki	120, 6 oddelkov		Likovni natečaj – ustvarjanje pri pouku likovne umetnosti za akcijo LAS Stop zasvojenosti
1. letniki	120, 6 oddelkov		Predavanje preventiva pred drogami ob akciji Stop zasvojenost za dijake 1. letnikov – Špela Cvetrežnik, ZD Kranj, december 2022
2. letniki	120 dijakov, 6 oddelkov		»Če ne veš, vprašaj« – v izvedbi društva Mavrični bojevniki, februar 2023
Vsi letniki			Ozaveščanje o spolno prenosljivih boleznih, preventiva pred rakom – stojnica na šoli, ki jo je pripravil Center za krepitev zdravja
<u>Predavanja za starše</u>	<u>Število</u>	<u>Izvedena preventivna predavanja sofinancirana s strani LAS</u>	<u>Ostala izvedena preventivna predavanja</u>
starši	Spletno, ne vemo, koliko je bilo prisotnih	/	Spletno predavanje o elektronskih cigaretah v organizaciji NIJZ, predavateljica Helena Koprivnikar
<u>Predavanja za učitelje</u>	<u>Število</u>	<u>Izvedena preventivna predavanja sofinancirana s strani LAS</u>	<u>Ostala izvedena preventivna predavanja</u>
učitelji	2	Mladostnik in motnje hranjenja, v izvedbi NIJZ, 21.11.2022 na občini Kranj	

»Na šoli dajemo preventivi v obliki delavnic in predavanj za dijake velik pomen in jih bomo še naprej izvajali tako zavzeto kot do sedaj. Skupinska preventiva vpliva na zaznavanje problematike in spodbudi, da dijaki v večji meri poiščejo pomoč – tudi v svetovalni službi.

Sama ocena iz evalvacijskih listov ne pokaže veliko. Večinoma dijaki dobro ocenjujejo delavnice, posamezniki tudi slabo – včasih tudi glede na trenutno razpoloženje. Bolj zanimivi so pisni komentarji, če jih dijaki izrazijo.

Preventivne delavnice so iz strani dijakov, učiteljev dobro sprejete. Preventivo na šoli zelo podpiramo, zaposleni na šoli in tudi vodstvo.

Za naprej želimo izvajati preventivne delavnice s področja preventive za krepitev duševnega zdravja in stabilnosti, preventive pred zlorabo drog in nekemičnih odvisnosti, nenasilne komunikacije, predvsem razumevanja vrstniškega nasilja, spletnih nevarnosti, prehranskih motenj ter učenja večšin za spoprijemanje s stresom.

Iskali bomo zanimive in aktualne tematike s področja vzgoje za organizacijo predavanj za starše, pa tudi učitelje.«

Dijaški in študentski dom Kranj

Delavnice za dijake Letnik	Število dijakov	Izvedene preventivne delavnice sofinancirane s strani LAS	Ostale izvedene preventivne delavnice
1.-4.	11	/	Trgovina z ljudmi. Strokovna sodelavka Slovenske karitas, Suzana Čajić, je izvedla delavnico za dijake od 1. do 4. letnika.
1.-4.	30		V organizaciji ZD Kranj je bila za dijake izvedena delavnica na temo Škodljivost kajenja elektronskih cigaret in novih tobačnih izdelkov
Predavanja za starše	Število	Izvedena preventivna predavanja sofinancirana s strani LAS	Ostala izvedena preventivna predavanja
starši	4	/	Predavanje o škodljivosti alkohola, ki sta ga izvedli sodelavki iz Društva Labirint Kranj. Sestanka so se udeležili starši štirih dijakov.
Predavanja za učitelje	Število	Izvedena preventivna predavanja sofinancirana s strani LAS	Ostala izvedena preventivna predavanja
Vzgojitelji, ravnateljica	5	/	Dr. Uroš Perko - Odvisnost (digitalna) mladih Za vse vzgojitelje in ravnateljico

»Preventivna predavanja so zelo pomembna, saj z njimi sledimo pedagoškemu cilju organizacije.

Predavanja in delavnice smo izvedli na lastno iniciativo in so posledica trendov, ki jih opažamo med mladimi v dijaškem domu. Po vsakem predavanju in delavnicah smo izvedli tudi evalvacijo, ki je vedno pokazali, da obravnavani problemi v naši populaciji obstajajo.«

f) Kranjski vrtci (poročilo je podala ga. Nika Kramarič, socialna delavka Kranjskih vrtcev)

<u>Predavanja za starše</u>	<u>Število</u>	<u>Izvedena preventivna predavanja sofinancirana s strani LAS</u>	<u>Ostala izvedena preventivna predavanja</u>
starši	35	Postavljanje meja in kako se da to narediti brez šeškanja, poniževanja in »time outov«	Pripravljenost otrok za vstop v šolo
starši	15	Kako lahko starši z odnosi vplivamo na vedenje in zdrav razvoj otroka (družinski odnosni slogi).	
<u>Predavanja za vzgojitelje</u>	<u>Število</u>	<u>Izvedena preventivna predavanja sofinancirana s strani LAS</u>	<u>Ostala izvedena preventivna predavanja</u>

vzgojitelji	/	Podpora otokom – žrtvam nasilja
		Kako ravnati v primeru nasilja v družini
		Glasbene pravljice in spretni prsti

»Menimo, da so predavanja pomembna in koristna, izhajamo tudi iz sebe, kot starši, ki ob prihodu otroka ne dobi priročnika kako vzgajati otroka. Sami nekako krmarimo skozi vzgojo, velikokrat pa tudi naletimo na ovire, ki jih ne znamo kompetentno reševati. Takrat smo veseli takšnih predavanj in nasvetov strokovnjakov na tem področju, ki nas opolnomočijo in dopolnijo naša znanja o vzgoji in drugih tematikah. Oba predavanja izvedena v preteklem šolskem letu sta bila dobro obiskana in kot je razvidno iz evalvacijskih listov, so bili starši z izvedenimi predavanji zadovoljni. Oba predavanja sta prejela visoke ocene glede izvedbe, samih predavateljev in tudi koristnosti predavanja. Starši so omenjali predvsem koristnost konkretnih primerov in nasvetov iz prakse.

Iz evalvacijskih listov je razvidno, da so predavanja staršem zanimiva in koristna. Takšnih predavanj bi se z veseljem udeležili tudi v prihodnje oziroma si želijo še več takšnih predavanj. Razvidno je, da starše zelo zanimajo predvsem predavanja na temo vzgoje, trme, postavljanje meja in konkretni nasveti, primeri iz prakse. V bodoče bi za predšolska predavanja poudarek dajali prav na temo vzgoje.«

g) Center pomoči pri prekomerni rabi interneta Logout, enota Logout Kranj (poročilo je podal Tilen Hočevar, uni. dipl. var. in mag. soc. del., strokovni delavec)

»Enota Logout Kranj se je otvorila v septembru 2022. Prvi celoletni podatki so dostopni za leto 2023. V enoti je zaposlen en strokovni delavec. Informacije o programih in storitvah so dostopne na spletni strani: <https://www.logout.org/sl/>

Splošni pregled

V Centru Logout, enota Kranj smo v letu 2023, zabeležili 49 uvodnih srečanj. V vseh primerih se je posameznik ali družina, vključila v enega od programov zavoda.

Statistika po tipu uporabnikov:

- skupno število vseh uporabnikov znaša 67, od tega 32 kontinuirano vključenih uporabnikov in 35 občasni uporabnikov,
- skupno število svojcev znaša 74. Skupno število anonimnih uporabnikov pa 120.
- skupno povprečno število vseh uporabnikov na mesec znaša 18,33 (najnižje število uporabnikov je bilo v aprilu (12 uporabnikov) in septembru (13 uporabnikov), najvišje je bilo v oktobru (23 uporabnikov) in novembru (24 uporabnikov),
- skupno povprečno število kontinuiranih uporabnikov (v nadaljevanju: up.) znaša 10,17 (najnižje število smo zabeležili v aprilu (6 up.) in marcu (7 up.), najvišje pa v mesecih maj in oktober (12 up.), avgust (13 up.) in november (17 up.),
- skupno povprečno število občasni uporabnikov je znašalo 8,08 (najnižje v septembru (4 up.), najvišje v januarju (14 up.),
- skupno povprečno število sodelujočih svojcev je znašalo 15,58 (najnižje število v februarju (6 svojcev), najvišje pa v maju in oktobru (21 svojcev) ter novembru (23 svojcev),
- skupno povprečno število anonimnih uporabnikov znaša 10 (najnižje v februarju (1 up.), najvišje pa v marcu (22 up.) in maju (26 up.),
- povprečen čas aktivne vključenosti uporabnikov v urah znaša 12,065.

Statistika po starosti in spolu:

Od skupno 67 uporabnikov, je bilo 47 oseb moškega spola, kar predstavlja 70 % in 20 ženskega spola, kar predstavlja 30 %.

Od tega:

- do 15 let 30 uporabnikov, to je 44 % (od tega 9 kontinuiranih in 21 občasni; od tega 18 fantov in 12 deklet),
- med 15 in 18 let 15 uporabnikov, to je 22 % (od tega 8 kontinuiranih in 7 občasni; od tega 12 fantov in 3 dekleta;
- med 18 in 35 let 20 uporabnikov, to je 30 % (od tega 13 kontinuiranih in 7 občasni; od tega 16 moških in 4 ženske;
- med 35 in 50 let: 2 uporabnika, to so 3 % (od tega 2 kontinuirana; od tega 1 moški in 1 ženska).

Statistika po vrsti težav, ki jih razdeljujemo na primarne in pridružene.

- med primarnimi težavami, s katerimi se soočajo naši svetovanci so videoigre (31 %), družinska pravila in dogovori (22 %), družbena omrežja (21 %), splošna zasvojenost s spletnimi vsebinami (17 %), tvegana spletna vedenja (6 %), spletna pornografija (2 %) in drugo (1 %),
- med pridruženimi težavami je najpogostejša motnja pozornosti s hiteraktivnostjo - ADHD (26 %), sledijo depresija (18 %), anksioznost (16 %), motnja v avtističnem spektru (13 %), specifične učne težave - odločba zavoda za šolstvo: disleksija, itd. (13 %), samopoškodovalno vedenje (10m %) in drugo (5 %).

Opažanja

- Opažamo izreden porast izvajanja preventivnih dejavnosti v mesecih februar, marec in november. Slednji je mesec boja proti zasvojenosti. V februarju pa je dan varne rabe spleta.
- Opažamo porast v številu uporabnikov v dveh obdobjih (prvo je bilo ob zaključku šolskega leta 2022/23 - maj in junij; drugo pa v začetku šolskega leta 2023/24 (oktober in november). Porast uporabnikov povezujemo z upadom šolske uspešnosti v povezavi z ocenjevalnimi obdobji v tem času.
- Večina naših uporabnikov je moškega spola (70 %), tretjina pa ženskega spola (30 %).
- Skoraj polovica naših uporabnikov je starosti do 15 let (45 %), dobra petina v starosti od 15 do 18 let (22 %), slaba tretjina med 18 in 35 let (30 %), preostanek pa v starosti nad 35 let (3 %).
- Skoraj tretjina svetovancev kot primarno težavo navaja prekomerno igranje ali zasvojenost z video igrami (31%), kjer prednjačijo fantje, dobra petina poroča o neskladjih v družinskih dogovorih ali pravilih (22 %), ki je hkrati razlog in/ali posledica, dobra petina pa o prekomerni rabi ali zasvojenosti z družbenimi omrežji (21 %), kjer prednjačijo dekleta.
- Več kot četrtina svetovancev ima diagnozo ADHD (26 %), skoraj petina ima opredeljeno depresijo (18 %), nekaj manj določeno anksioznost (15 %), sledi motnja v avtističnem spektru (13 %) in specifične učne težave (13 %) ter samopoškodovalno vedenje (10 %).
- Vse navedene pridružene težave so lahko razlog večje dovzetnosti za razvoj prekomerne rabe ali zasvojenosti s spletom, ali posledica. Vsekakor prepoznavamo, da je določena povezava med prekomerno rabo zaslonov ali digitalno zasvojenostjo in pridruženimi težavami, kot so ADHD, depresija, anksioznost, motnja avtističnega spektra, specifične učne težave in samopoškodovalno vedenje.«

h) Center za socialno delo Gorenjska, enota Kranj, (poročilo sta podali ga. Suzana Gladovič in ga. Polona Kuhar, CSD Gorenjska)

Sprejemni in dnevni center Labirint ter Stanovanjska skupina Katapult, Seimišče 4, ga. Polona Kuhar

»V letu 2023 se je v naš program vključilo skupaj 191 uporabnikov, 84 v sprejemni del programa in 107 v dnevni center. Od tega je bilo 18 vključenih mladoletnikov in 44 mlajših odraslih do 30 leta.

Opažamo porast uporabe stimulativnih substanc med mlajšo populacijo in s tem tudi več vključitev posameznikov s tovrstnimi težavami. V sklopu testirne točke ugotavljamo, da smo v obdobju, v katerem so »klasičnim drogam« (marihuana, heroin, idr.) lahko dodane različne sintetične primesi, katere povzročajo nenavadne učinke tako na psihološki, kot telesni ravni posameznika in še niso povsem raziskane in zato lahko precej nepredvidljive.

Opažamo tudi porast uporabe psihoaktivnih substanc, ki so naročene preko spleta (darknet, raziskovalni laboratoriji, ipd). Gre za zelo nepreverjene, laboratorijske substance, katerih učinki in posledice so še precej neraziskani.

Opažamo redno uporabo stimulantov (kokain, mdma, amfetamini) tudi med zelo mlajšo populacijo, v starosti med 14 – 18 let. Mnogi med mlajšimi uporabniki, se že soočajo s posledicami in težavami, ki jih prinaša zloraba psihoaktivnih substanc.

V letu 2023 se je zelo povečalo število vključenih mladoletnih in mlajših odraslih, ki se v program vključujejo na podlagi vzgojnega ukrepa, ki so ga dobili zaradi prekrškov, storjenih v povezavi s prepovedanimi drogami. Ti mladostniki se aktivno vključujejo v program, pogrešamo pa večjo vključenost staršev in njihovo bolj aktivno sodelovanje pri reševanju mladostnikovih težav.

Opažamo, da se generacija uporabnikov opiatov in substitucijske terapije stara, so vedno manj motivirani za reševanje zasvojenosti in z zasvojenim načinom življenja povezanih težav, z izjemo, kadar gre za urgentno reševanje hipnih stisk. Je pa to populacija, ki je bila v medkoronskem in pokoronskem obdobju še bolj odrinjena na rob. Gre za populacijo, ki se stara, imajo vedno več pridruženih zdravstvenih težav in vedno manj možnosti dostopa do ustreznih zdravstvenih rešitev z razlogi, kot so: dolge čakalne vrste, neznanje naročanja preko različnih spletnih aplikacij, nizka motivacija za vztrajanje v bolj dolgotrajnih

procesih zdravljenja, nekompetentnost za uspešno funkcioniranje v smislu iskanja pomoči v javnih službah, ipd. Zelo pogrešamo možnost nastanitve za uporabnike, ki so že dolgotrajno bolni in potrebujejo tudi občasno pomoč in oskrbo zaradi pridruženih zdravstvenih težav in hkrati so uporabniki psihoaktivnih substanc, ter se ne zmorejo ali ne želijo odpovedati zasvojenemu načinu življenja.

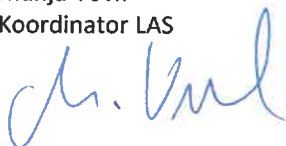
Opažamo, da se socialna situacija dolgoletnih uporabnikov, pa tudi tistih mlajših, ki že vrsto let uporabljajo psihoaktivne substance zelo slabša. Razlogi so: povečana draginja in visoke cene stanovanj na nepremičninskem trgu, kar povzroča, da je vedno več posameznikov, ki se sooča z aktivnim ali občasnim brezdomstvom. Mnogi izmed njih zaradi aktivne uporabe substanc, ki jih ne zmorejo opuščati ne izpolnjujejo kriterijev za vključevanje v zavetišča, krizne centre, varne hiše v primeru nasilja, ter druge bivalne programe.«

Reintegracijski center, ga. Suzana Gladovič:

»Program Reintegracijski center se izvaja v Domu Vincenca Drakslerja, v Pristavi pri Tržiču. Program smo izvajali v skladu z letnim načrtom in vizijo programa. Izvajali smo socialno rehabilitacijo in reintegracijo oseb, ki imajo težave z različnimi zasvojenostmi, tako kemičnimi (alkohol, heroin, kokain, marihuana, pomirjevala...), kot nekemičnimi oz. vedenjskimi (igre na srečo, spletna pornografija, računalniške igre, odnosi, hrana...). V okviru izven bivalne obravnave smo nudili pomoč svojcem bivalnih uporabnikov, bivšim bivalnim uporabnikom in tistim, ki imajo težave z zasvojenostjo, vendar ne potrebujejo bivalne obravnave. Program je bil v letu 2023 uspešen, tako po številu uporabnikov, kot po vsebinskem delu. Cilji glede števila uporabnikov so bili v celoti doseženi. V bivalno obliko obravnave je bilo mesečno povprečno vključenih 10 uporabnikov (19 različnih), v izven bivalno obliko pa 25 uporabnikov mesečno (88 različnih). V bivalno obliko sta bila v letu 2022 vključena 2 občana MOK, v izven bivalno pa 16. V celem letu sta imela dva uporabnika recidiv, zaradi česar smo z njima prekinili sodelovanje. Na novo je v tem letu v bivalno obliko vstopilo 13 uporabnikov in 2 uporabnici, v izven bivalno pa 25 uporabnikov in uporabnic. Po daljšem času so bile hkrati vključene 3 ženske. 9 uporabnikov bivalne obravnave je uspešno zaključilo program in se vključilo v družbo. Z vsemi smo ostali v stiku. 10 uporabnikov bivalne oblike se je zaposlilo, 2 sta opravila vozniški izpit, eden pa je nadaljeval z izobraževanjem. Vsi uporabniki so opravljali prostovoljno delo. Aktivno smo sodelovali s svojci in z uporabniki, ki so zaključili bivalno obliko. Sodelovanje z delavnicami socialnega podjetja Fundacije Vincenca Drakslerja za odvisnike predstavlja dragocen prispevek h kvalitetni delovni rehabilitaciji uporabnikov. Nadaljevali smo z izvajanjem skupine za nekdanje uporabnike. Tudi v tem letu smo aktivno sodelovali z drugimi organizacijami, bolnišnicami in programi. V sklopu LAS-a smo sodelovali pri organizaciji teka »STOP ZASVOJENOSTI«. Tudi letos smo izpeljali letovanje za uporabnike v Barbarigi in sodelovali pri izvedbi Teke za Kranj in pohoda Vincenca Drakslerja. Konec leta smo sodelovali pri snemanju filma o Fundaciji Vincenca Drakslerja za odvisnike.

Program je na področju stroke, ki se ukvarja z zasvojenostjo, dobro poznan in tudi priznan. Od uporabnikov velikokrat slišimo, da so jim program priporočili različni strokovnjaki ali nekdanji uporabniki iz cele Slovenije.«

Pripravila:
Manja Vovk
Koordinator LAS

Suzana Gladovič
Predsednica LAS

